

K pregraduální přípravě učitelů

Studenti UP mezi nejlepšími sportovci okresu

Z obsahu:

Slovo má: prof. J. Mačáková, rektorka UP	2
Zkušební přístup do citačních indexů	3
Higher Education Support Program 2000	4
Seminář o duchovních službách v armádě	5
Náhrobník neznámé abatyše	8
Téma: grantová úspěšnost na UP	9
Iberoamerická cena putuje opět do Olomouce	12

Slovo má: prof. J. Mačáková, rektorka UP

Univerzita by měla usilovat o vlastní výlučnost

Od 1. 2. 2000 stojí v čele olomoucké univerzity prof. J. Mačáková, CSc., která bude v nejvyšší akademické funkci působit další tři roky jako v pořadí již 162. rektor olomouckého vysokého učení. Při této příležitosti poskytla univerzitnímu týdeníku následující rozhovor:

Často se hovoří o tom, že univerzita je něco víc než jen součet sedmi fakult. Co přesně znamená ono „něco víc“?

Jde o určitou celkovost, jednotnost, komplexnost, kterou by měla univerzita splňovat, aby fakulty i centrální zařízení společně usilovaly nejen o dohodu na určitých pravidlech fungování, ale hlavně o společné působení v základních činnostech univerzity, kterými jsou výzkum a vzdělávání. V současné době se nám daří více realizovat spojení ve výzkumu, ale co skutečně potřebujeme dotvořit, je propojení ve studijních programech. Už dříve existovala představa, že nebudeme mít např. předmet biologie na dvou, třech fakultách, ale obávám se, že k tak těsnému propojení není vůle ani dnes. Přesto by nějaká spolupráce v rámci příbuzných oborů měla existovat a také se začíná rozvíjet, např. Lékařská a Pedagogická fakulta se nedávno dohodly na změně ve výuce programu, který je určen budoucím učitelkám středních zdravotních škol. V souvislosti s výukou jde také o využití zaváděného kreditového systému, v jehož rámci by studenti měli mít možnost vybrat si z volitelných oborů ze všech fakult a získat možnost poslechnout si přednášky či semináře z jiných oborů. To je asi ta nejrychlejší cesta, jak studijní programy propojit: tím, že si studenti takto volně vyberou dané obory, dají jasně najevo, jak by z hlediska jejich potřeb tvorba studijních programů měla vypadat. V oblasti výzkumu nás požadavek na větší integrovanost bude nyní tlačit i zvenčí, protože v souladu

s usnesením vlády o vědě a výzkumu je v jednotlivých programech podpory zakotveno, že by mělo jít o větší výzkumné celky, které by propojovaly jednotlivá pracoviště, a to nejen uvnitř univerzity, ale i vně.

K jakému profilu by měla olomoucká univerzita směřovat, aby přesáhla hranice regionu a dosáhla vyššího mezinárodního uznání?

Určitě by neměla zůstat univerzitou, jejíž význam je omezen regionem, v němž působí. Důležitější zapojení do mezinárodních kontaktů a programů předpokládá, že budeme koncipovat studijní programy tak, abychom v nich byli něčím výluční, abychom nabízeli alespoň v některých oblastech něco jiného než jiné vysoké školy. Také je třeba pokračovat ve větší míře v tom, co už tady běží, tj. oboustranná výměna studentských programů.

Bylo by podle vašeho názoru dobré výrazněji podporovat ta pracoviště, která už nyní dosahují špičkových výsledků, třeba i na úkor ostatních?

Určitě je dobré podpořit špičková pracoviště, protože právě tam by se měl vytvořit onen základní profil univerzity. Je ovšem otázka, proč jsou tzv. slabší pracoviště horší, jestli je to např. proto, že měla v minulosti jinak nastavený koeficient, nebo je u nich nepříznivá, historicky daná personální situace apod. V některých oborech by možná byla škoda nepodpořit zároveň i pracoviště, která jsou sice slabší, ale vytvářejí si už nyní perspektivu v mladých odbornících připravujících se k habilitacím, a mají předpoklady stát se novým špičkovým pracovištěm.

Jaký je váš názor na jeden ze závěrů evaluační zprávy CRE, který poukazuje na to, že UP nenese žádnou zodpovědnost za oblast kvality řízení? Na většině evropských univerzit je podle ní tato zodpovědnost svěřena senátu nebo rektorátu, je-li to však praxí i na UP, na to se komisi nepodařilo najít uspokojivou odpověď.

Pro evaluátory zvenčí bylo asi těžké proniknout do zdejších poměrně složitých vazeb mezi vedením univerzity, vedením fakult, akademickými senáty, Vědeckou radou a Správní radou. Některá rozhodnutí musejí procházet schvalováním minimálně dvou z těchto orgánů, takže navenek to možná působí, že nikdo není konkrétně za nic odpovědný. Domnívám se ale, že to tak není. Jednak je ze zákona stanoveno, že za celkové vedení vysoké školy nese odpovědnost rektor; rektor také většinu návrhů ke schválení předkládá a podobně je to na fakultách. Problém spočívá spíše v tom, že jsme za ten rok, kdy platí vysokoškolský zákon, nedokázali přesně popsat vazby a rozdělení kompetencí, ze kterých konkrétní odpovědnost vyplývá.

V řadě rozhovorů jste poukázala na problémy v oblasti komunikace a přenosu informací uvnitř i vně univerzity. Prospělo by univerzitě věnovat větší pozornost oblasti zvané public relations, např. vytvořením pracoviště, které by koordinovalo, třídilo informace a současně pracovalo na vytváření pozitivního image UP?

Univerzita by jistě měla věnovat více pozornosti public relations ale nemyslím si, že bychom měli vytvořit samostatné pracoviště s tímto zaměřením. Nemám ještě úplně přesnou představu o tom, jak to fungovalo dosud. Domnívám se, že by měl být vytvořen určitý konkrétní způsob přenosu informací, protože zoenku je toho o univerzitě opravdu vědět málo, a není to jen názor novinářů, ale i širší veřejnosti. Což je škoda, protože se zde děje spousta zajímavých věcí, které by mohly univerzitu více otevřít pro zájemce z Olomouce i širšího regionu.

Financování veřejných vysokých škol ze státního rozpočtu navzdory původním proklamacím nedosahuje požadované výše. Budete v tomto směru usilovat o aktivnější postup České konference rektorů vůči státním orgánům?

Určitě ano. Vždycky jsem měla dojem, že výsledná usnesení jsou formulována až příliš diplomaticky a že tlak by měl být každopádně větší.

V oblasti mimořádných zdrojů je kladen velký důraz na získávání grantových prostředků. V praxi se však zdá, že je opomíjena otázka motivace pracovníků k většímu zapojení do grantových programů; přitom žádát o grant znamená především práci navíc, a to při stejném pracovním úvazku. Domníváte se, že by bylo vhodné nějakým způsobem zvýhodňovat pracovníky a pracoviště přinášející univerzitě miliony před těmi, kteří se o tyto aktivity nezajímají?

Práce na grantových projektech představuje určitě spoustu práce – musí z nich vyplynout zcela konkrétní výstup, publikace, aktivní účast na konferenci apod., a ne v každém projektu jsou zahrnuty prostředky, které je možno použít na mzdy. To je opravdu ke zvažení a budeme se muset s děkaný fakult dohodnout, aby se nějaký motivační mechanismus vytvořil. V tomto roce pocítíme dost silně význam této otázky – oproti minulému roku dostaneme přibližně o devět procent méně tzv. nespecifikovaných institucionálních prostředků na vědu a výzkum. To je právě ta část dotace, kterou mimo jiné ovlivňuje objem peněz získaných granty. Zatím nevím, je-li to dáno tím, že jsme měli grantů méně, anebo byly vysoké školy, které dostaly z této části kapitoly peněz víc, o tolik lepší. Výrazně nahoru šla letos Masarykova univerzita, možná by bylo dobré poradit se s tamními kolegy, jestli a jak motivují své pracovníky.

Při práci na vytvoření modelu dělení státní dotace byly mj. získány poměrně detailní údaje o provozu a nákladech na pracoviště Rektorátu UP a Informačního centra UP. Domníváte se, že by podobná analýza na fakultách přispěla stejně přínosně ke zviditelnění a racionalizaci hospodaření s finančními prostředky celé UP?

Fakulty jsou ze zákona povinny se takové analýze podrobit, resp. musejí podat výroční zprávu o hospodaření, čili je to známo, ale možná nedostatečně publikováno. Znovu však musím připomenout, že právě na fakultách probíhá základní činnost univerzity a ostatní její součásti mají poskytovat služby. Ráda bych zdůraznila, že jde o aktivity, které mají pro univerzitu význam poměrně zásadní, ale je opravdu nutné, aby měly profesionální úroveň. I proto šla zmíněná, spíše ekonomická analýza více do hloubky. Nyní bude nutno více se zaměřit na otázku kvality poskytovaných služeb, např. na některých odděleních Rektorátu UP a na jejich vazby s fakultami. Patrně budeme muset udělat i konkrétní rozbor činností, které se odehrávají na fakultách a které zde, a na tomto podkladu pak společně dopracovat model dělení dotace.

Když rekapituluje svou dosavadní kariéru, co pro vás dosažení tak prestižní a zodpovědné funkce, jakou je post rektorky druhé nejstarší české univerzity, znamená osobně – z hlediska vašich osobních tužeb a cílů?

Vnímám to především jako ocenění toho, co jsem dělala na fakultě. Nyní, v těch prvních dnech spíš cítím velkou odpovědnost, která na mne doléhá, je to trochu svazující, ale mám určitou představu o tom, co bych chtěla dokázat. Samozřejmě společně s celým týmem spolupracovníků, protože sám v této funkci člověk nemůže dokázat vůbec nic.

Za rozhovor poděkovala

V. Mazochová
Foto - tj-

Jen několik řádků

Univerzita má nové vedení

Podruhé v historii olomoucké univerzity zastává nejvyšší akademickou funkci žena. Prof. J. Mačáková se stala 162. rektorem olomouckého vysokého učení v intervalu let 1566–2000. Byla zvolena Akademickým senátem UP, jmenována prezidentem republiky, vybrala si své nejbližší spolupracovníky – prorektory, a senát schválil její návrh na složení nové Vědecké rady (podrobněji viz Žurnál UP č. 16). To vše se odehrálo na přelomu roku během krátké doby.

Pozorně a kriticky budou nyní členové univerzitní obce pozorovat a hodnotit činnost nového vedení, jeho rozhodování, hlavně však praktické skutky a konkrétní činy. Vždyť nové vedení přebírá odpovědnost za druhou fázi adaptace univerzity podmínkám a požadavkům integrace do EU. To je nadmíru obtížný úkol v době, kdy mnozí soudí, že kvůli finanční nouzi bude cílem školy jen holé přežití. Mají-li na mysli přežití nezměněného a struktury univerzitního společenství, pak mají asi pravdu. Jenže prostředkem adaptace je přece účelná změna struktury (vztahů mezi subsystémy) orientovaná na zlepšení kompatibility s okolím, dnes hlavně se zahraničím. Taková adaptace je v kompetenci univerzity, nemusí stát peníze a může přinést úspory.

Mnoho podnětů právě v tomto směru je ve zprávě evaluační komise CRE z konce roku 1999. Nové vedení bude na její doporučení nepochybně navazovat. Přejme mu úspěšné vykonání a dobrou vůli ke spolupráci u členů nové Vědecké rady UP a v celé akademické obci. Pozorujme jeho první a další kroky informovaně, se zaujetím pro další posun UP k mezinárodní kvalitě a se sympatiemi k odvoze nést odpovědnost za celou univerzitní komunitu v době, jaká je ta dnešní.

M. Hejtmánek

Zprávy, informace, oznámení**Ze zasedání posledního Kolegia rektora UP**

V úvodu posledního zasedání Kolegia rektora UP v tomto funkčním období, jež proběhlo 27. 1., informoval rektor UP prof. L. Dvořák, CSc., o podepsání konečné verze *Kolektivní smlouvy*, ve které byly akceptovány připomínky z minulého zasedání KR UP. Kancléř UP PhDr. T. Hrbek upozornil, že 26. 1. byla zveřejněna nová anglická verze webových stránek UP, a požádal členy KR UP, aby se s případnými připomínkami obraceli na redaktora *www* stránek (viz také *Větší pozornost prezentaci UP, str. 7*).

Další bod jednání byl věnován problematice tvorby modelu rozdělování státní dotace. Prorektor UP doc. J. Schulz, CSc., krátce zrekapituloval jednotlivé etapy práce pracovní komise a stručně shrnul stanoviska, která vyplynula z jednání navazujících pracovních skupin, tj. komise proděkanů pro organizaci a rozvoj věce s doc. Schulzem a komise tajemníků fakult a kvestora UP. Výsledky jednání první skupiny byly shrnuty do obecných zá-

věrů, které se vztahují ke koncepci Konferenčního servisu UP a Audiovizuálního centra IC UP, k dotaci na nespecifikovaný institucionální výzkum a vývoj a k dotaci na vzdělávací činnost a provoz; jako problematická se projevila neshoda v otázce zajišťování výuky všeobecné tělesné výchovy. Jak doc. Schulz dále uvedl, je třeba v jednáních pokračovat až do závěrečné diskuse pod vedením rektorky a děkanů UP.

Kolegium rektora UP dále vzalo na vědomí předloženou *Roční zprávu o stavu a zajištění bezpečnosti a ochrany zdraví při práci a požární ochrany na UP za rok 1999*.

V závěru jednání se rektor UP prof. L. Dvořák, CSc., rozloučil se členy Kolegia rektora UP a novému vedení univerzity popřál hodně úspěchů v jeho činnosti. Prof. J. Mačáková jménem svých kolegů poděkovala prof. Dvořákovi za jeho práci v uplynulém funkčním období.

-mao-

Zasedal Akademický senát UP

Ve středu 26. 1. se za účasti rektora UP prof. L. Dvořáka, CSc., a prof. J. Mačákové, CSc., konalo zasedání AS UP. Prof. L. Dvořák seznámil senátory s úpravami a doplněním údajů v *Dlouhodobém záměru UP* na r. 2000, které byly provedeny po konzultaci s MŠMT (např. počty studentů na jednotlivých fakultách, informační technologie na UP, rozšíření výzkumu a vývoje, hodnocení kvality vzdělávání, zpřesnění tabulky investic, doplnění základního organizačního schématu UP, výzkumná centra aj.). Diskusi vyvolala zejména výše plánovaných investic na rekonstrukci třetího nádvoří Rektorátu UP, vybudování nové auly v prostorách FF UP a rekonstrukci kotelen. Na tyto připomínky odpovídal kvestor UP ing. J. Jirka. Poté AS UP *Dlouhodobý záměr UP* se zpracovávajícími úpravami a změnami jednomyslně schválil.

V dalších bodech jednání AS UP tajným hlasováním schválil návrh prof. J. Mačákové, CSc., na složení nové Vědecké rady UP (viz *Žurnál UP* č. 16/2000, s. 2) a akceptoval záměr nové rektorky ke jmenování prorektorů UP (viz *Žurnál UP* č. 16/2000, s. 1). Na návrh legislativní komise AS UP senátoři schválili již

několikrát předkládaný *Statut PřF UP*, do nějž byly zapracovány změny navržené komisí. Na návrh legislativní komise bylo po bouřlivé diskusi opět odloženo projednávání *Studijního a zkušebního řádu PřF UP*. Dále AS UP schválil na návrh své ekonomické komise změnu *Vnitřního mzdového předpisu UP*, do nějž se promítá změna minimální mzdy, úprava mzdových tarifů (tř. 1–6) a změna výše příplatků.

V závěru svého zasedání projednal AS UP návrh vedení univerzity odvodit od základu pro stanovení poplatků spojených se studiem, který vyhlásilo MŠMT letos ve výši 2 643 Kč, poplatky za studium absolventa v dalším studijním programu rovnající se tomuto základu, tj. 2 643 Kč za rok. Vedení UP rovněž senátu navrhlo stanovit jako standard UP na letošní rok částku 44 000 Kč (průměrný náklad na jednoho studenta) a poplatky za překročení standardní doby studia o více než rok v prvním roce na 2 200 Kč měsíčně, v dalších letech pak na 4 400 Kč měsíčně. AS UP vzal výši standardu i poplatků spojených se studiem na vědomí.

-raf-

Zkušební přístup do citačních indexů

Podle informací Ústřední knihovny UP umožnil Institute for Scientific Information Univerzity Palackého zkušební přístup do Web of Science, a to do databází *Science Citation Index Expanded*, *Social Sciences Citation Index*, *Art and Humanities Citation Index*.

Přístup je umožněn od úterý 8. 2. do pondělí 21. 2. 2000.

Přístupná jsou data z roku 1970–1999 plus všechna data z roku 2000 (bez posledního

týdne). Pracovat mohou současně 3 uživatelé. Citační indexy je možno nalézt na adrese: <http://wos.isitrial.com>.

Upozornění: Práci v databázi je třeba vždy ukončit tlačítkem **log off**; tak je umožněn přístup dalšímu uživateli z UP.

Další informace lze získat na tel. čísle 563 1722

-kup-

Nabídka rekreace

Fakulta tělesné kultury jako provozovatel sportovně-rekreačního zařízení UP na Pastvinách v Orlických horách zahajuje dnem 21. 2. t. r. příjem požadavků na rezervaci termínů pro rekreační pobyty zaměstnanců i studentů UP v této sezóně.

Konkrétně je možno k rekreačnímu pobytu využít termínu od 1. 7. do 8. 7. (33 míst v chatkách a obytných buňkách „dolního táboru“), nebo kompletní kapacitu střediska (ubytování chatky, obytné buňky, ubytovna, stany) v termínu od 8. 7. do 15. 7.

Zájemcům o „víkendový pobyt“ nabízí FTK volná místa v termínech již od 13. 5. do 1. 7. V případě většího zájmu lze zařízení střediska využít i v měsíci září.

Záznamy pro rezervaci míst přijímá na FTK p. Pecháček telefonicky na čísle 563 60 20 nebo faxem na čísle 542 30 90. Evidovaní zájemci obdrží obratem formulář pro závaznou objednávku. Potvrzení pobytu provede provozovatel na základě zjištění, že zájemce uhradil stanovenou částku.

-ftk-

Noví proděkaní

Zatímco na FF UP a FTK UP zůstávají společně se staronovými děkany ve svých akademických funkcích také všichni proděkanové, na ostatních fakultách naší univerzity došlo k více či méně výrazným změnám. Tak na PdF UP se stal proděkanem pro prezenční a kombinované studium místo doc. J. Luský, CSc., který odešel na prorektorský post, doc. PhDr. B. Novák, CSc., a proděkanem pro vědeckou a uměleckou činnost a zahraniční styky RNDr. P. Emanovského nahradila ve funkci doc. RNDr. D. Nezvalová, CSc. Na PřF UP byla také nově obsazena polovina ze čtyř proděkanových funkcí. Místo doc. M. Mašláň, CSc., který se stal prorektorem pro vědeckobadatelenskou činnost, obsadil funkci proděkana pro vědecké a výzkumné záležitosti prof. RNDr. L. Dvořák, CSc., a funkci proděkana pro studijní, sociální a pedagogické záležitosti bude zastávat doc. RNDr. L. Dostál, CSc. (místo RNDr. I. Lepky, CSc.).

Nejradikálnější byly proděkanové posty obměněny na LF UP. Statutárním zástupcem nového děkana doc. Č. Číhalíka, CSc., a proděkanem pro záležitosti sociální, organizační a bakalářská studia se stal (místo doc. MUDr. V. Horčíčky) doc. Ing. J. Hálek, CSc., proděkanem pro záležitosti studia všeobecného směru IV. – VI. ročníku a studium v angličtině je místo doc. Číhalíka doc. MUDr. M. Heřman, Ph.D., prof. MUDr. J. Pazderu, CSc., vystřídal na postu proděkana pro záležitosti studia stomatologie prof. MUDr. M. Eber, CSc. Proděkanem pro záležitosti vědy a výzkumu LF UP je v novém funkčním období prof. MUDr. V. Janout, CSc. (místo doc. RNDr. D. Walterové, CSc.) a jako jediná ve své funkci proděkanky pro záležitosti studia všeobecného směru I. – III. ročníku a doktorské studium setrvává MUDr. D. Koukalová, CSc.

-raf-

Informace z RVŠ

Podle informací Kanceláře České konference rektorů byli 3. 2. 2000 zvoleni tito funkcionáři Rady vysokých škol ČR: předseda RVŠ – doc. F. Ježek, CSc. (ZČU Plzeň); místopředsedové RVŠ – prof. J. Bednář, CSc. (UK Praha), prof. J. Hron, DrSc. (ČZU Praha), doc. E. Muensterová, CSc. (VUT Brno); předseda Studentské komory – J. Morávek.

-red-

Výplatní termíny mezd v roce 2000

Únor	10. 3.	Srpen	12. 9.
Březen	12. 4.	Září	11. 10.
Duben	12. 5.	Říjen	10. 11.
Květen	9. 6.	Listopad	12. 12.
Červen	14. 7.	Prosinec	12. 1.
Červenec	10. 8.		

-red-

Oprava!

Upozorňujeme čtenáře *Žurnálu UP*, zvláště studenty, kteří budou v těchto dnech hradit poplatky za odebrání identifikačních karet, že v minulém čísle našeho týdeníku v textu **Informace k vydávání identifikačních karet** na str. 3 došlo k chybnému uvedení čísla **variabilního symbolu**, jehož správná podoba je **324210**.

Za chybu se čtenářům i autorům textu omlouváme.

-red-

Zprávy, informace, oznámení

Higher Education
Support Program 2000

Pod tímto názvem vyhlašují *Nadace Open Society Fund* a *Vzdělávací nadace Jana Husa* otevřený grantový program (*Program na podporu vyššího vzdělávání*) určený pro vzdělávací instituce na vysokoškolské úrovni. Jeho cílem je podpořit inovaci a rozvoj vzdělávání v humanitních a společenských vědách.

Podpora je poskytována projektům, jejichž cílem je především inovace učebních plánů, včetně tvorby učebních materiálů, textů a učebnic; inovace metodiky výuky, metodiky práce se studenty a hodnocení; přístupnost a interdisciplinarita; systémový dopad plánovaných změn.

V roce 2000 budou granty udělovány projektům především v těchto prioritních oblastech: další vzdělávání; distanční vzdělávání; vzdělávání učitelů; veřejná politika a veřejná správa; filantropická studia; administrativa a řízení neziskových organizací; administrativa a řízení vzdělávacích institucí; studium komunikace a médií; sociální politika a sociální práce; občanské vzdělávání k demokracii, k toleranci a k mezinárodnímu a mezikulturnímu porozumění.

Postup při podávání projektů: Žádosti o grant přijímá kancelář *Vzdělávací nadace Jana Husa* v Brně. Pokyny pro vypracování projektu lze najít na www.stranach.nadace, eventuálně budou zaslány na požádání. V případě nejistoty se může žadatel nejprve obrátit na nadaci se stručným popisem projektového záměru, ve kterém popíše cíle projektu, plán realizace a uvede předběžný rozpočet. Projektový záměr posoudí sekretariát nadace, a vyhovuje-li zveřejněným kritériím programu, pracovníci nadace vyzvou předkladatele, aby podle jejich pokynů vypracoval úplný písemný projekt.

Hodnocení a výběr projektů bude provádět správní rada *Vzdělávací nadace Jana Husa* na dvou zasedáních: 3. 6. a 11. 11. 2000. K zařazení žádosti na první zasedání je nutno odevzdat úplný projekt do 14. 4. a na druhé zasedání do 22. 9. 2000.

Adresa kanceláře *Vzdělávací nadace Jana Husa*: Dominikánské nám. 4/5, P.O.Box 735, 663 35 Brno, tel: (05) 42 21 02 69, fax: (05) 42 21 02 57, e-mail: vnjh@janhus.amet.cz, internet: <http://www.vnjh.sk>.

-vnjh-

Volná místa na kolejích

SKM UP nabízí volná místa na kolejích. Zájemci včetně studentů bez nároku na koleje se mohou hlásit u referentek jednotlivých kolejí: Šmeralova kolej – tel. 563 80 26, kolej J. L. Fischera – tel. 563 80 25, kolej E. Rošického 522 94 02. Informace poskytuje rovněž ubytovací kancelář SKM – tel. 522 60 57.

-skm-

Nabídka lyžování

Akademik centrum FTK UP nabízí volná místa v autobuse: výjezdy na Ovčárnu v termínech 12., 19. a 26. 2. 2000. Cena 120 Kč (na Ovčárnu a zpět), odjezd v 6. 45 hod., příjezd v 17.00 hod. Informace a přihlášky: Mgr. H. Vyroubalová, FTK UP, tel. 068/563 64 52.

-ac-

Upozornění redakce

Po ukončení zkouškového období začíná od příštího týdne vycházet *Žurnál UP* opět jako týdeník.

-red-

Stipendia Národohospodářského ústavu J. Hlávky

Rada Národohospodářského ústavu J. Hlávky (NÚJH) vypisuje veřejnou soutěž o získání individuálního nadačního příspěvku (stipendia) k vytvoření nebo dokončení původních badatelských prací, které překračují rámec již dosažených poznatků o českém národním hospodářství, jeho historických i společenských souvislostech a problémech s ním souvisejících. Přednost mají práce s tematikou významnou pro současný stav a budoucí vývoj naší společnosti. Rada NÚJH nepřijímá do veřejné soutěže projekty sborníků nebo učebních textů. Rada NÚJH určila pro soutěž následující tematické okruhy (nevyklučuje však ani další vhodná témata navržená žadateli):

- Strukturálně institucionální proměny a modernizace českého národního hospodářství;
- Problémy perspektivy, efektivnosti a výkonové orientace českého národního hospodářství v podmínkách evropské integrace a globalizace národních ekonomik;
- Vztah státu, občanské společnosti a jednotlivce (problémy intolerance a tolerance ve společnosti, rovnost příležitostí, ochrana občana a jeho práv);
- Transformace správního aparátu v ČR;
- Etapy vývoje našeho národního hospodářství, průběh a řešení náhlých změn, jejich příčiny a důsledky;
- Vývoj a stav válečného hospodářství v letech 1939–1945;
- Etnická struktura kapitálové tvorby v českých zemích;
- Postavení rodin s dětmi, jejich příjmová a sociální úroveň v současném období transformace v ČR;
- Chudoba, ohrožení chudobou a nezaměstnanost;

- Sociální a ekonomické souvislosti vstupu do EU;

- Společenské souvislosti pracovního uplatnění zahraničních dělníků v české ekonomice.

Studie musí vycházet z dosavadního stupně poznání zkoumané problematiky včetně zhodnocení „strategické literatury“. Musí překročit rámec již dosažených empirických nebo teoretických poznatků.

Příhláška žadatele musí obsahovat návrh tématu, popis přístupu k jeho řešení, strukturu a rozsah studie, datum jejího odevzdání, relevantní osobní údaje, adresu bydliště a zaměstnavatele, seznam publikovaných prací, kopii poslední úspěšné studie nebo její části, požadovanou výši příspěvku (stipendia). **Termín zaslání přihlášek** (poštou, faxem, osobně) je do 15. 3. 2000 na adresu Nadace Nadání J., M. a Z. Hlávkových (Národohospodářský ústav), Vodičkova 17, 110 00 Praha 1. Blíže informace podá PhDr. D. Rýdlová – tel. 02/24 94 87 52, 02/24 94 76 91, fax 02/24 94 76 90.

-red-

Z redakční rady

Schůze redakční rady *Žurnálu UP* se konala 1. 2. na Ústavu patologie LF UP za přítomnosti jeho přednosty prof. J. Duška, který přítomně seznámil s pracovní náplní ústavu. Zabývala se obsahem posledních čísel *Žurnálu UP* a možnostmi spolupráce LF UP a Ústavu patologie s univerzitním listem. Členové rady navštívili laboratoře tohoto ústavu, zhlédli některá přístrojová zařízení a novou učebnu vybavenou moderní zobrazovací technikou.

-red-

Na aktuální téma

Změny v povolení pobytu cizinců na území ČR

V souladu s ustanoveními nového zákona č. 326 ze dne 30. 11. 1999 o pobytu cizinců na území České republiky a o změně některých zákonů dochází k významným změnám v povolení pobytu pro zahraniční studenty a pracovníky.

Podávání žádosti – výhradně na konzulátě ČR v dané zemi (dosud nebyla dorešena možnost podání na konzulátě ČR ve třetí zemi, teoreticky to však možné je); žádost se podává osobně.

Formulář žádosti – je k dispozici pouze na zastupitelských úřadech ČR a nelze z něj pořizovat xeroxové kopie ani jej faxovat (některé části formuláře jsou výtiskem červené); formulář vyplňuje student/ka v přítomnosti a za pomoci pracovníků konzulátu.*

Náležitosti žádosti:

- a) potvrzení účelu pobytu, tj. potvrzení přihláška ke studiu a potvrzení o přijetí na UP – vystavuje přijímající instituce (pro samoplátce fakulta, pro studenty Erasmus KZS UP, pro vládní stipendisty MŠMT ČR);
- b) potvrzení o ubytování – vystavuje přijímající instituce, tj. stejně jako v bodě a);
- c) potvrzení o finančním zajištění pobytu studenta (přímé dohody – fakulta, Socrates/Erasmus – poskytuje vysílající instituce, případně student prokazuje dostatek finančních prostředků výpisem ze svého osobního účtu);
- d) potvrzení o bezúhonnosti, tj. notářsky ověřený překlad výpisu z rejstříku trestů;
- e) žádost o výpis z českého rejstříku trestů – jednoduchý formulář, který lze buď vyplnit přímo na konzulátě, případně jej lze zaslat studentům předem (k dispozici na Okresním státním zastupitelství nebo v KZS);

f) platný cestovní doklad, tj. pas (nelze použít žádný jiný průkaz totožnosti) s platností přesahující dobu pobytu nejméně o 5 měsíců;

g) doklad o pojištění platném i pro ČR;

h) tři fotografie pasového formátu pro hraniční průvodku (toto dosud neplatí pro občany zemí EU, USA a Kanady, nicméně lze očekávat, že bude rozšířeno i na ně).

Pozor!

Veškeré výše uvedené dokumenty (kromě pasu) nesmí být při podání žádosti starší 90 dnů.

Vyřízení žádosti

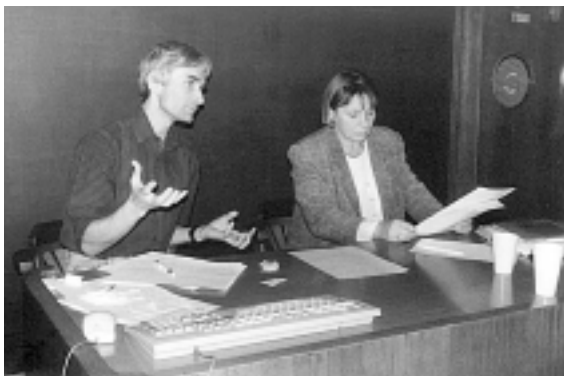
Konzulát zasílá žádost s požadovanými přílohami na Cizineckou policii v Olomouci. Ta žádost zpracovává, ověří a v kladném případě zašle do 30 dnů příslušnému konzulátu pokyn k vystavení víza (při podávání žádosti je nutné připočítat poštovní prodloužení). **Vízum se uděluje formou samolepky do cestovního dokladu (pasu), a to pouze na zastupitelském úřadě ČR, žadatel se musí dostavit osobně, poplatky se hradí přímo konzulátu.**

Od 1. 1. 2000 si již nelze vyzvednout vízum v úřadovně Cizinecké policie ČR.

Toto jsou zatím nejnovější dostupné informace. Kancelář zahraničních styků UP je v kontaktu s Cizineckou policií, jejíž vedoucí přislíbil poskytnout kompletní informaci o uplatňování těchto změn v nejbližším možném termínu na půdě UP.

-yvy-

* Možnost zasílání poštou záleží pouze na dobré vůli daného zastupitelského úřadu.

Události**Pracovní schůze k radiační onkologii**

Ve dnech 2. a 3. 2. 2000 se na půdě Teoretických ústavů LF UP konalo celostátní zasedání *Společnosti radiační onkologie, biologie a fyziky* (SROBF JEP). Šlo o pracovní schůzi s úkolem podat připomínky ke koncepci oboru, jak požaduje Ministerstvo zdravotnictví u všech základních oborů, dále o přípravu Standard léčebných postupů u nejčastějších zhoubných nádorů a o program zajištění maximální kvality ozařovacího procesu. Zastoupena na ní byla všechna naše odborná pracoviště a zúčastnili se jí také britští specialisté s přednáškou o perspektivách radioterapie v 21. století. Ve vyspělých zemích je touto metodou léčeno víc jak 50 % onkologických pacientů. Další současný i budoucí technický vývoj směřuje k novým, dokonalejším a účinnějším způsobům léčby zářením.

Radioterapie – radiační onkologie – je samostatný základní medicínský obor, který se

zabývá komplexní léčbou zhoubných nádorových onemocnění a léčbou některých nenádorových afekcí, a to především s využitím ionizujícího a neionizujícího záření, a který vychází z poznatků radiobiologie a fyziky. Je oborem, jenž zahrnuje problematiku výzkumu, epidemiologie, prevence, diagnostiky a specifické onkologické léčby. Kromě klinické aplikace ionizujícího záření využívá též léčbu cytostatickou, hormonální a imunoterapii. Náplní oboru je i léčba podpůrná a následná péče o nemocné.

Léčba zářením (radioterapie, nebo také radiační onkologie či terapeutická radiologie) má již více než stoletou tradici. Její počátek se datuje od objevu rentgenových paprsků X v r. 1895, přirozené radioaktivity a radia v r. 1896 a 1898 (A. H. Becquerel, M. Curie-Sklodowska). V našem století prodělala radioterapie obrovský rozvoj a stala se vedle chirurgické léčby a chemoterapie jednou ze základních léčebných metod v onkologii. Dnešní moderní radioterapie používá vysoce vyspělé techniky. Zdroje záření jsou kobaltové zářiče, lineární urychlovače produkující vysoce energetické záření X (brzděné) a korpuskulární záření elektronové rovněž s energií přesahující 1 milion voltů, tzv. megavoltáž. Zmíněné přístroje jsou používány pro zevní ozařování (external beam radiati-on). Vedle nich máme i přístroje pro vnitřní ozařování – brachyterapii afterloadingového typu používající izotopy, nejčastěji iridium a cesium. Dřívější radium se dnes již nepoužívá pro velké riziko zátěže ošetřujícího personálu i pacientů.

Moderní brachyterapie, jak se nazývá aplikace izotopových zářičů ve formě jehel, drátků, zrn apod. do nádoru, do jeho lůžka po chirurgickém odstranění nádoru, intrakavitární (vaginální, intracervikální, intrauterinní, intrabronchiální), doznala rovněž značného pokroku a rozmachu. S vývojem CT, UZ vznikaly i nové možnosti simulovat při plánování léčby podmínky vlastního ozařování. Pomocí přístrojů zvaných simulátory (napodobují léčebné podmínky a vlastní ozáření) se tak dosahuje maximální možné přesnosti ozařovacího procesu a zajišťuje se žádoucí kvalita s ohledem na efektivitu léčby a také na možné vedlejší reakce provázející ozařování zejména při kombinování s cytostatickou léčbou.

Konference svedla dohromady odborníky z celé republiky, a to jak lékaře, tak fyziky; právě fyzikové dnes v léčbě zářením, zejména při jejím plánování, dohledu nad přístroji a v dozimetrii, hrají velmi významnou roli. Přínosem byly i přednášky kolegů ze Slovenska.

Prof. J. Macháček, CSc.,
Onkologická klinika LF UP
Foto -tj-

K pregraduální přípravě učitelů

Dokončení ze str. 1

V průběhu setkání děkani ustavili Asociaci děkanů PdF ČR.

Rektor UP prof. L. Dvořák, CSc., udělil děkanovi PdF UK prof. Z. Helusovi, DrSc., Pamětní medaili UP za dlouholetou spolupráci mezi PdF UK Praha a PdF UP (viz také Žurnál č. 16/9 – pozn. red.).

PaedDr. M. Musilová, Ph.D.,
proděkanka PdF UP

Seminář o duchovní službě v armádě

Jaký je pohled křesťana na armádu, vojenské konflikty, zásahy sil NATO v bývalé Jugoslávii? Za jakých podmínek je možné použít vojenskou sílu? Existuje etické chování v průběhu války? Jak je to s naší zodpovědností za svět kolem nás? To jsou jen některé z otázek, které byly předloženy k diskusi studentům 4. ročníku CMTF na dvoudenním semináři o *Duchovní službě v armádě* ve dnech 13. – 14. 1. 2000 v rámci studia pastorální teologie na této fakultě. Byl zaměřen, jak už je z otázek patrné, na problémy a hodnocení vojenských zásahů v Kosovu z hlediska práva, etiky a křesťanské morálky. Lektory byli tři vojenští kaplani naší armády. Hlavní blok referátů přednesl npor. T. Holub, hlavní kaplan armády ČR, který vykonává tuto službu od roku 1996 a před několika dny se vrátil z Kosova, kde spolu s naší jednotkou KFOR strávil vánoční svátky. Diskusní skupiny pak moderovali další dva kaplani – npor. P. Ruml, působící v Havlíčkově Brodě, a por. J. Holík z Vyškova.

Asi dvacet studentů se mohlo během těchto setkání zamyslet nad otázkami, o kterých se často velmi bouřlivě diskutuje a které je potřebné reflektovat nejen z hlediska politického či vojenského, ale i etického a teologického. Seminář spíše otevřel témata a ukázal některé zásady i postoje církevních představitelů. Zároveň vyjádřil nutnost reagovat ze strany křesťanů na události spojené s válkou, ohrožováním lidských práv a zodpovědností obyvatel světa s pronásledovanými. Toto kolokvium zároveň představilo studentům práci vojenských kaplanů, která se začíná zdárně rozvíjet nejen u jednotky SFOR v Bosně, ale i v našich vojenských útvech.

Por. J. Holík

Mionší ve fotografii

Nejmenší prales na světě – Mionší (Menší vrch) o rozloze pouhých 1,7 km² v Těšínských Beskydech inspiroval k výstavě fotografií v olomoucké Galerii Velehrad (Wurmova ul.) trojici mužů narozených ve znamení Panny: fotografa L. Pekárka, jehož doménou je zejména hra světla a stínu v exteriéru, mlhy a paprsků; grafika J. Koláře a historika doc. I. Bartečka, CSc., vedoucího Katedry historie FF UP, který na přelomu let 1997 a 1998 pobýval v blízkosti pralesa největšího – amazonského. Výstava *Prales Mionší* byla slavnostně zahájena ve středu 2. 2. za účasti autorů, kteří zde představili necelou dvacítku fotografií, jež mohou návštěvníci Galerie Velehrad obdivovat ve následní dny od 9 do 18 hod. a v sobotu od 8 do 12 hod., a to až do 28. 2. 2000.

-raf-
Foto -tj-

Ve čtvrtek 27. 1. převzal z rukou rektora UP zlatou medaili UP Za zásluhy o rozvoj (Pro merito) doc. RNDr. J. Kobza, CSc., člen Katedry matematické analýzy a aplikací matematiky PřF UP při příležitosti životního jubilea (na snímku T. Jemelky).

Téhož dne udělil rektor UP prof. L. Dvořák, CSc., Pamětní medaili UP dr. R. Nedomovi, viceprezidentovi zdravotnické divize firmy AGA GAS, spol. s r. o., a ocenil tak jeho spolupráci s Ústavem lékařské chemie a biochemie LF UP. Ocenění náleží současně i firmě AGA GAS, která s LF UP dlouhodobě spolupracuje na základě smlouvy o využití medicínských plynů (AGA GAS od r. 1993 bezplatně pokrývá každoroční spotřebu plynů ve výši cca 60 tis. Kč).

-mav-
Foto -tj-

Z vědeckých pracovišť UP

Hydrobiologický výzkum (I)

Studium životních strategií vodních bezobratlých živočichů je hlavní oblastí odborného zájmu Mgr. Ivony Velecké, odborné asistentky Katedry zoologie a antropologie PřF UP, která právě dokončuje svou doktorskou disertaci.

Můžete čtenářům toto hydrobiologické téma přiblížit?

Riční ekosystémy jsou významnou a tradičně atraktivní složkou životního prostředí. Ve své bohatosti nabízejí celou řadu biotopů, které se charakterem biotických i abiotických podmínek výrazně liší. To vede nejen k profilaci typických rostlinných a živočišných společenstev, ale i k rozvoji širokého spektra životních strategií, které jednotlivé organismy za dané situace volí. Poznání zákonitostí, které ovlivňují životní cyklus jednotlivých druhů v průběhu roku, jejich nároků a adaptačních schopností umožňuje následně studium dynamiky celých společenstev ve vztahu k proměnlivým faktorům prostředí. Tyto informace jsou nezbytné pro vnímání říčního ekosystému jako citlivého systému se složitou vnitřní organizací a řadou funkcí, které směřem k okolnímu prostředí plní. Řada z nich se nás přitom velmi dotýká, za všechny připomeňme alespoň otázku zdrojů pitné vody nebo význam samočistící schopnosti toků.

Která témata považujete ve svém výzkumu za stěžejní?

Sledování stavu a vývoje ekosystémů tekoucích vod na základě studia změn ve struktuře společenstev vodních bezobratlých živočichů tvoří podstatnou složku monitoringu prostředí, a má proto v české hydrobiologii živou tradici. Náš projekt se snaží formulovat nové přístupy ke studiu populační dynamiky druhů, založené na syntéze klasických biologických metod a prostředků matematického modelování. Modelováním chování živých soustav se snažíme postihnout obecné principy, které je ovlivňují a vyslovit prognózu jejich dalšího vývoje. Každý model biologického systému ovšem představuje určité zjednodušení; přesto nabízí studium modelů v úzké návaznosti na jejich biologické ověření a interpretaci formulaci nových hypotéz, zasazení získaných informací do dalších souvislostí. Projekt tak rozvíjí progresivní trendy studia ekosystémů.

Na které živočichy se zaměřujete?

Prozatím na vodní měkkýše, kteří jsou pro svoji malou pohyblivost a citlivost vůči změnám prostředí výhodnou modelovou skupinou. Postupujeme tak, že po vyhodnocení dat, získaných terénním vzorkováním, která zachycují reálnou situaci konkrétních populací vodních měkkýšů v průběhu roku, je kromě klasických statistických metod užito prostředků matematické a numerické analýzy a počítačové simulace. Zpětná biologická interpretace matematických modelů pak umožňuje hlubší postižení vztahů uvnitř sledované populace i celého biotopu a poskytuje informace, s jejichž pomocí jsou hypotézy korigovány a dále rozvíjeny. Cílem projektu je postihnout variabilitu životních strategií vybraných plžů ve vztahu k biologii daného druhu a ke konkrétním podmínkám stanoviště. Tento postup umožňuje zobecnění navržených modelů pro další skupiny vodních bezobratlých živočichů a jejich využití při studiu populační dynamiky vodních společenstev v hydrobiologické praxi.

Jakým konkrétním problémům se v poslední době věnujete?

Ve spolupráci s Katedrou zoologie a ekologie PřF MU Brno jsme zpracovali studii věnovanou populační dynamice plže bahničky rmutné. Jedná se o předožábřího plže, pro kterého je typické, že může díky pevnému vápenatému víčku uzavřít těsně vstup do ulity. Živočich je tak dobře chráněn proti vyschnutí a dalším negativním vlivům, což mu umožňuje krátkodobé přežívání i mimo vodní prostředí. Na základě dvouletého sledování jsme popsali modifikace životního cyklu plže, vyvolané

změnami průtoků, periodickým obnažováním části koryta a sezónním znečištěním v antropogenně ovlivněném toku pod přehradní nádrží. Byla potvrzena plasticita životního cyklu, který zřetelně odrážel specifika jednotlivých biotopů a byly vytypovány faktory, které jej rozhodujícím způsobem ovlivňují.

A v současné době?

V současné době sledujeme životní strategie dvou navzájem příbuzných druhů plícnatých plžů s odlišnými nároky na životní podmínky (kamomil říční a čunice jezerní). Plže sledujeme jednak v přirozených populacích na lokalitě s poněkud kuriózním společným výskytem obou druhů, jednak v laboratorních chovech. Kamomil říční je tradičně užíván pro účely bioindikace, detailní údaje o jeho biologii však nejsou k dispozici a názory na životní nároky druhu procházejí v poslední době určitou

korekcí. Studium životního cyklu vychází ze znalosti velikostní a následně věkové skladby populace v jednotlivých částech roku. Tu sledujeme metodou pravidelného kvantitativního vzorkování populace v měsíčních intervalech. Kromě toho monitorujeme hustotu populace, distribuci jedinců, velikost těla, při které jedinci dospívají a vstupují do reprodukce, průměrný a maximální věk, období páření a kládky vajíček, počet vajíček ve snůšce a úspěšnost líhnutí mladých plžů, délku embryonálního vývoje a rychlost růstu jedinců jednotlivých generací. Sledován je dále typ substrátu dna, který plži preferují a reakce populace na změny teploty, průtoků a dalších faktorů. Současně jsou v terénu měřeny fyzikální parametry jako teplota vody a vzduchu, rychlost proudu, změny průtoků apod.

-mh-

Dokončení v příštím čísle

Představujeme: noví profesori UP

Prof. MUDr. Jindřich Macháček, CSc. (nar. 1935)

Lékařská fakulta UP, přednosta Onkologické kliniky

Obor: klinická a radiační onkologie

Vědeckou a výzkumnou specializací prof. J. Macháčka jsou nádory prsu a ovarií, karcinomy hlavy a krku, kolorektální karcinom a radiochemoterapie.

Je autorem (spoluautorem) 120 vědeckých publikací, z toho 16 v zahraničí, citační ohlas jeho prací je 17 citací.

Mezi nejvýznamnější práce prof. J. Macháčka z poslední doby patří:

Macháček, J.: *Experience and Findings from Routine Brachytherapy*. Čes. Radiol., 50, 1996, 382–385.

Macháček, J.: *The role of fear in diagnosing cancer in time*. Acta Univ. Palacki. Olomuc., Fac. Med., 140, 1997, 59–61.

Macháček, J.: *Postavení radioterapie v konzervativní léčbě karcinomu prsu*. Vybrané otázky onkologie III. Praha 1999, 82–84.

Poslední kongresovou přednášku nazvanou *The comparative study of adjuvant chemotherapy of breast cancer with CMF versus AC (doxorubicin, cyclophosphamid)* – National cooperative study přonesl prof. J. Macháček na 17th International Cancer Congress (Rio de Janeiro, 24. – 28. 8. 1998).

Prof. J. Macháček vede 6 postgraduálních studentů v oboru zobrazovací metody – radiační onkologie a 2 studenty v oboru hygiena a preventivní lékařství.

Na LF UP přednáší obor klinická onkologie. Prof. J. Macháček je zakladatelem a budovatelem moderní terapeutické radiologie – radioterapie a klinické onkologie na LF UP a ve FN Olomouc.

Prof. PhDr. Jaroslav Peprník, CSc. (nar. 1927)

Filozofická fakulta UP, Katedra anglistiky a amerikanistiky

Obor: anglický jazyk

Ve své vědecké a výzkumné práci se prof. J. Peprník specializuje na lexikologii, civilizaci a kulturu anglicky mluvícího světa.

Je autorem (spoluautorem) 30 vědeckých publikací, z toho 8 v zahraničí.

Z nejnovějších stěžejních prací prof. J. Peprníka vybíráme:

Peprník, J.: *Czechia in American Fiction*. In: *Images of Central Europe in Travelogues and Fiction by North American Writers*. Wien 1995.

Peprník, J.: *Cold Colours in 19th-c. English Literature*. Suverena lingvistik, Zagreb 1998.

Peprník, J.: *English Lexicology*. Olomouc 1998.

Zatím poslední kongresová přednáška prof. J. Peprníka s názvem *Perception of America in Czech Literature* zazněla na *American Studies Annual Conference* (Pittsburgh, Pennsylvania, listopad 1995). Prof. J. Peprník přeložil do angličtiny čtyři odborné monografie, je autorem tří knižních publikací, spoluautorem dalších čtyř a napsal deset svazků skript. Je předsedou zkušební komise pro státní závěrečné zkoušky na Jihočeské univerzitě v Českých Budějovicích.

Prof. J. Peprník vede 5 postgraduálních studentů v oboru anglický jazyk.

Na Filozofické fakultě UP přednáší obory anglická lexikologie, British Studies a American Studies.

-red-
Foto -tj-

Univerzitní pracoviště informují**Leonardo II**

Leonardo je program Evropské Unie zaměřený na podporu rozvoje kvality, inovací a evropské dimenze v systémech a praxi odborného vzdělávání prostřednictvím nadnárodních projektů. Podobně jako další programy EU v oblasti vzdělávání prošel transformací a letošním rokem vstupuje do nové etapy jako Leonardo II.

Hlavními cíli programu Leonardo je:

- zlepšovat dovednosti a kompetence osob, procházejících počátečním odborným vzděláváním (na středních, vyšších i vysokých školách) se záměrem zvyšovat zaměstnatelnost a usnadňovat uplatnění mladých lidí na evropském trhu práce;
- zdokonalovat kvalitu přístupu k dalšímu odbornému vzdělávání a k celoživotnímu osvojování znalostí a schopností se záměrem zlepšovat adaptabilitu lidí na technologické a organizační změny;
- zdůrazňovat význam a posilovat úlohu odborného vzdělávání v procesu inovací se záměrem zvyšovat konkurenceschopnost a rozvíjet podnikání prostřednictvím zlepšování spolupráce institucí odborného vzdělávání podniků.

Návrhy projektů mohou předkládat právnické osoby bez ohledu na formu:

- odborné střední, vyšší nebo vysoké školy a další vzdělávací zařízení;
- podniky včetně malých a středních;
- úřady práce, školské úřady a podobné instituce;
- sociální partneři, komory;

Větší pozornost prezentaci UP

Od začátku tohoto roku mají webové stránky UP nového redaktora: do této funkce byl přijat na základě výběrového řízení **Mgr. Daniel Agnew**, kterého jsme se zeptali, jaké jej čekají v nejbližším období úkoly a jaké jsou jeho představy o podobě www stránek UP do budoucna:

První věcí, na kterou se chci zaměřit, je sjednocení rubrik (stránek pracovišť) po stránce technické a docílit tak optimálního fungování odkazů – zkvalitnit například způsob vyhledávání konkrétních pracovníků UP, upravit strukturu pracovišť, zprůhlednit rubriky Studium, Studenti a Výzkum.

Druhý aktuální úkol představuje dořešení anglické verze webových stránek UP, ve které bych chtěl položit větší důraz na prezentaci olomoucké univerzity, a zvýšit tak její přitažlivost pro odborníky a studenty mimo univerzitu. Ideální by proto bylo, aby rubriky Studium a Výzkum byly obsáhlejší. To ovšem předpokládá větší zájem ze strany jednotlivých pracovišť prezentovat se touto cestou. Předpokládám, že v průběhu února by měla být anglická verze internetové stránky UP hotova.

Jak dále Žurnálu UP Mgr. Agnew sdělil, do budoucna by se rád zaměřil na prezentaci výstupů z vědecké a pedagogické činnosti jednotlivých pracovišť UP a na usnadnění orientace návštěvníkům webových stránek zvenjšku. V tomto směru se chystá shromáždit potřebné informace o publikační činnosti a výsledcích vědecké a výzkumné práce; hodlá rovněž otevřít větší prostor pro studenty. Podle jeho slov bude nutné usilovat o dosažení výraznějšího docenění internetové stránky UP uvnitř univerzity a postupně motivovat jednotlivá pracoviště a konkrétní pracovníky UP k větší aktivitě při využívání možností, které jim existence webových stránek nabízí.

-mar-

- místní a regionální instituce;
- neziskové, dobrovolné a nevládní organizace.

Aktivity programu:

- projekty mobility;
- pilotní projekty;
- projekty sítí organizací;
- projekty databází, průzkumů a analýz.

Projekty se předkládají Národní agentuře, s výjimkou projektů databází, průzkumů a analýz, které se podávají přímo Evropské komisi. **Výzvu k podávání přihlášek projektů v rámci programu Leonardo II. vyhlásila Evropská komise dne 28. 1. 2000.**

České vysoké školy se mohou zapojit především do projektů mobility a stáží a do pilotních projektů.

Projekty mobility

Mobility mohou probíhat formou stáží nebo výměn. Stáž se rozumí umístění účastníka – studenta nebo mladého pracovníka – do přijímající organizace v jiné zemi, aby absolvoval odbornou praxi s obsahem, který partnerské organizace předem dohodly. Touto přijímající organizací mohou být podniky, neziskové organizace, komory, místní a regionální agentury apod.

Výměnou se rozumí období pobytu účastníka – osoby odpovědné za vzdělávání – v organizaci v jiné zemi, při němž dochází k předávání zkušeností, znalostí a inovačních způsobů vzdělávání.

Délka stáží je 3–12 měsíců, délka výměn 1–6 týdnů.

Maximální výše příspěvku z programu je 5000 Eur na jednoho účastníka při maximální délce pobytu. Na organizaci a řízení mobility se počítá s příspěvkem 200 Eur na jednoho účastníka.

Pilotní projekty

Jsou zaměřené na vývoj, ověřování, evaluaci a šíření inovačních postupů týkajících se obsahu, metod nebo pomůcek používaných při odborném vzdělávání a poradenství. Pilotní projekty mají být inovativní, zvyšovat kvalitu odborného vzdělávání a poradenství. Výsledkem projektu má být hmotný výukový produkt (osnova kurzu, učební text, software, apod.).

V projektu se musí zapojit minimálně tři partneři ze tří zemí, z nichž jedna musí být členskou zemí EU. Maximální délka projektu je tři roky, maximální příspěvek z programu je 75 % nákladů projektu, 200 000 Eur na rok.

Národní agentura programu Leonardo

- poskytuje informace o programu;
- vydává a šíří informační materiály o programu, včetně příruček pro navrhovatele projektů;
- poskytuje formuláře pro návrhy projektů;
- poskytuje poradenství při přípravě projektů;
- pomáhá vyhledávat zahraniční partnery;
- pořádá informační a vzdělávací akce k programu;
- na požádání nabízí prezentace o programu;
- zprostředkovává styk s Evropskou komisí a zahraničními agenturami programu.

V zájmu zlepšení přístupu k informacím a usnadnění komunikace s Národní agenturou byla na UP jmenována kontaktní osoba. O podrobnější informace o programu a po vyhlášení výzvy i o aplikační materiály se proto zájemci mohou obracet na Mgr. Y. Vyhnánkovou, Kancelář zahraničních styků UP, Křížkovského 8, tel. 563 1062, e-mail vyhnan-ko@risc.upol.cz. Informace naleznete také na serveru Národní agentury na adrese <http://www.vwf.cz/leonardo/index.htm>.

-yvy-

Výpadek serveru PF

V první polovině ledna došlo k výpadku funkce serveru Právnické fakulty UP, jež spočívala v automatickém chybovém uzavření systému ihned po startu. Po následném převozu do CVT UP byla provedena technická analýza se souběžnou výměnou všech hardwarových komponent, kterou byl zjištěn bezchybný technický stav všech zařízení, přestože zařízení má za sebou již 5 let téměř nepřetržitého provozu. Proto byla provedena i analýza softwarových složek systému a diagnostika příčiny jejich selhání, po které je možné s největší pravděpodobností říci, že výše uvedené abnormální ukončení práce systému je způsobeno závadami v modulech zajišťujících komunikaci v síti a zabezpečujících přihlašování uživatelů do stromu NDS naší univerzity. Tyto moduly nebyly již schopny zajišťovat stále vzrůstající nároky na komunikaci v síti a počty uživatelů. Vzhledem k tomu, že hardware pracoval sice bezchybně, ale jeho výkonnost již nepostačovala vzrůstajícím nárokům, nebylo zatím možné provést instalaci softwarových komponent novější generace, které jsou dimenzovány pro zvládnutí vyšší zátěže. Proto byla zvolena varianta, kdy byl server znovu uveden do provozu ve stavu, v němž zabezpečuje všechny základní funkce, a všechny ostatní složky jeho činnosti byly omezeny.

Díky výše uvedené analýze stavu a provedení řešení nedošlo ani ke ztrátě dat. Plně uvedení všech služeb do provozu je možné realizovat pouze po převodu na nový (výkonnější) server, který v době tisku tohoto článku je již k dispozici na CVT UP. Pro případ další havárie serverů a případnou ztrátu dat (např. servery PdF a PrF jsou přibližně stejně výkonné a stejně staré) je třeba poznamenat, že v současné době se rozbíhá systém zálohování dat novellovských fakultních serverů a rovněž se jedná o nákup nezbytných záložních technických komponent.

Nejedná se tedy o hardwarovou záadu jako v případě podzimní havárie serveru FF UP. Velký nárůst připojených pracovních stanic v lokálních sítích všech fakult a hlavně masivnější využívání síťových služeb ze strany uživatelů klade zvýšené nároky na výkonnost a spolehlivost serverů. CVT podniká řadu opatření pro zkvalitnění výkonu řídicích počítačů a také připravuje nový systém ochrany dat a jejich zálohování. Vše je samozřejmě limitováno finančními možnostmi. Během prvního čtvrtletí budou realizována opatření, která nám umožňují současně technické vybavení a ve spolupráci s KMI PrF bude navržen nový systém pro zálohování a ochranu dat v celé počítačové síti UP.

RNDr. A. Říkovský, P. Volák
CVT UP

Univerzita a město (II)

Až půjdete olomouckými ulicemi, všimněte si žlutých tabulek označujících cyklistické stezky. Opět jich přibývá. Zasloužil se o to olomoucký radní Vladislav Raclavský (MUDr., Ph.D.), pracovník Centra molekulární biologie a medicíny UP. Laboratoře má na Ústavu biologie LF UP a pracuje v oblasti buněčné signalizace. Olomoucké veřejnosti je dobře znám jako ten, kdo ve městě již deset let s neústupnou vytrvalostí prosazuje ekologické principy – od monitoringu městského ovzduší a třídění odpadů k osobní aktivitě občanů proti výstavbě supermarketů. V současné době je na ročním studijním pobytu v Japonsku. Kdo ví, jak se tam cítí mezi japonskými „holobrádky“. Vláška alias Racek nosí totiž plnovous a měří skoro 190 cm.

-mh-

Kulturní památky na UP

Kulturní památky ve správě UP

Historická promoční aula Cyrilometodějské bohoslovecké fakulty v r. 1937 (Reprofoto z publikace F. Cinka Cyrilometodějská bohoslovecká fakulta v Olomouci – Památník inaugurační slavnosti 22. února 1937).

Univerzita Palackého sídlí ve městě, které se může pyšnit druhou největší městskou památkovou rezervací v České republice. Není proto divu, že řada budov, které naše alma mater vlastní a užívá, je památkově chráněna. Mezi tyto nemovité kulturní památky patří budova Rektorátu UP (Křížkovského 8), sídlo Katedry filozofie a Katedry politologie a evropských studií FF UP na Křížkovského 12 a sousední objekt na Křížkovského 14 (je v něm prodejna knih Studentcentrum a sídlo Britské rady). Vedle ve Wurmově ulici je to sídlo dvou uměnovědných kateder FF UP (Wurmova 13) a v sousedství arcibiskupského paláce stojící dům, v němž našly útočiště Katedra žurnalistiky a Katedra sociologie a andragogiky FF UP (Wurmova 7). Katedra výtvarné výchovy PdF UP bude už jen do poloviny letošního července užívat rovněž památkově chráněné objekty na Václavském náměstí v sousedství domu a v polovině r. 2001 by se spolu s uměnovědnými katedrami FF UP měla přestěhovat do další nemovité kulturní památky – jezuitského konviktu (tzv. Jánošíkových kasáren), který bude pro potřeby UP zrekonstruován. Konečně poslední památkově chráněnou nemovitostí ve vlastnictví UP je budova bývalé tereziánské zbrojnice, v níž sídlí Informační centrum UP (podrobně jsme o historii této stavby psali v ŽUP č. 8/99, s. 9).

Méně známa je ovšem skutečnost, že UP vlastní také dvě kulturní památky movité. Na Cyrilometodějské teologické fakultě UP je to jedinečný soubor 22 obrazů, olejů na plátně, pocházejících převážně z 18. a 19. století, na nichž jsou zachyceny významné osobnosti duchovního, kulturního a politického života, které měly v minulosti úzký vztah k olomoucké univerzitě i bohoslovecké fakultě. Jde především o portréty papežů Pia V. (1566–1572), Řehoře XIII. (1572–1585), Sixta V. (1585–1590), olomouckých biskupů Viléma Prusinovského z Víckova (1565–1572), Františka z Dietrichsteina (1599–1636), Leopolda Viléma (1637–1662), Jana Grodeckého (1572–1574), Tomáše Albíka z Helfenbergu (1574–1575) a českých panovníků z dynastie Habsburků: Maxmiliána II. (1564–1576), Rudolfa II. (1576–1608) a jeho bratra Matyáše (1608–1619), Ferdinanda II. (1619–1637), Leopolda I. (1657–1705), Josefa I. (1705–1711), Karla VI. (1711–1740), Marie Terezie (1740–1780), Josefa II. (1780–1790) a Františka I. (1792–1835). Autorem dvou z těchto olejomalb je významný moravský barokní malíř Jan Kryštof Handke (Pius V., Sixtus V.).

Tato jedinečná portrétní galerie byla původně umístěna v historické promoční aule bohoslovecké fakulty v jejím současném sídle

v Univerzitní ulici, a to až do r. 1950, kdy byla fakulta zrušena. V r. 1937, při obnově auly v rámci adaptace celé fakultní budovy, byla galerie doplněna rozměrným plátnem sv. Cyrila a Metoděje od Jana Köhlera a novými portréty prezidentů Československé republiky T. G. Masaryka a E. Beneše. Od r. 1950 byl tento soubor obrazů spravován olomouckým Vlastivědným muzeem a v r. 1996 navrácen původnímu vlastníkovu – CMTF UP.

Soubor obrazů, který je hodnotným dokladem umělecké úrovně portrétní malby své doby a zároveň jedinečným historickým pramenem, byl prohlášen Ministerstvem kultury ČR v květnu 1997 za kulturní památku.

Druhou movitou kulturní památkou ve správě UP je gotický náhrobník neznámé abatyše, o němž přinášíme podrobné informace na této straně. O ostatních výše zmíněných památkách budeme naše čtenáře informovat v příštích číslech univerzitního týdeníku.

R. Fífková

Náhrobník neznámé abatyše

Nejstarší movitou kulturní památkou ve správě Univerzity Palackého je gotický náhrobník, který se v současné době nachází v chodbě přízemí objektu bývalé kanovnické rezidence čp. 513 na Křížkovského 12. Náhrobní deska, která je sestavena ze tří přibližně stejně velkých kusů, byla osazena na počátku 20. století do líce vnější fasády zmíněné rezidence v úzkém průchodu z Křížkovského ulice tzv. Jakubským výpadem do dnešních Bezručových sadů. Při poslední rekonstrukci objektu na počátku 80. let došlo po nezbytné konzervaci náhrobníku k jeho transferu na současné stanoviště.

Pro značné mechanické poškození původní desky není snadné rekonstruovat její někdejší podobu. Zůstává však mimo jakoukoli pochybnost, že se na náhrobníku nachází vzpřímená postava ženy oděné do zřaseného, až po zem splývajícího hábitu a s kuklou na hlavě. Po její pravé straně lze identifikovat odstávající a mírně se rozšiřující pás, který představuje nejspíš kožené cingulum. Kresba postavy, stejně jako nápis na okraji náhrobníku, je provedena kamenicky sekanou rýhou.

Obvodový jednořádkový latinský nápis má podobu monumentální gotické majuskle staršího typu. Vedle kapitálních tvarů se často vyskytují i litery uncialní. Jednotlivá slova textu jsou důsledně oddělována dolíkem umístěným v horizontální ose nápisu. Poškozením a odstraněním spodní části desky je dochovaný nápis velmi torzovitý:

+ ANNO . DNI + / M . CCC . XXV . O . III . K . M (...) / [-] / [-] HIC . I . (...) . MON . STEII .

Rozvedení abreviatur a pokus o rekonstrukci:

+ Anno Domini + MCCCXXV obiit(?) III kalendas maii(?) ... huius(?) monasterii.

Překlad:

+ Léta Páně + 1325 zemřela (?) 29. dubna (?) ... tohoto (?) kláštera.

Z kresby postavy je zřejmé, že se jedná o řeholní osobu. Tento nákladný náhrobník nebyl zcela jistě zhotoven pouhé řeholní sestře, nýbrž nepochybně představené kláštera, tedy abatyši.

Další vysvětlení musíme věnovat zmíněnému klášteru. Na místě novodobého objektu FF UP na Křížkovského 10 stával kdysi prastarý kostel sv. Petra, který se v roce 1063 po zřízení moravského (olomouckého) biskupství knížetem Vratislavem II. stal katedrálou svatyní. Kostel před polovinou 12. století toto postavení ztratil ve prospěch právě dokončeného kostela sv. Václava na protějším skalnatém kopci. Na počátku 13. století v těsném sousedství kostela sv. Petra založil biskup Robert (1201–1240) první známý olomoucký klášter augustiniánek. Klášter v roce 1213 již fungoval, ale nikoli v definitivních budovách. Řeholnice zpočátku používaly kostel sv. Petra

Náhrobek neznámé abatyše, 1325 (kresba M. Pojsla)

jako provizorium svého klášterního chóru. Teprve od roku 1272 prameny dokládají klášter augustiniánek u sv. Jakuba. V té době měl tedy klášter již svůj vlastní svatojakubský kostel.

Klášter někdy na počátku 16. století, nejspíš z nedostatku dorostu, zanikl a v roce 1569 jej obsadili olomouckí minorité, kteří svůj dosavadní konvent museli přenechat jezuitům. Kolem roku 1680 byl klášter přestavěn, v roce 1785 Josefem II. zrušen a po nutných stavebních úpravách začal od roku 1787 plnit funkci nemocnice. Ta zde zůstala až do roku 1896 – do výstavby nové Zemské (dnes Fakultní) nemocnice na Nové Ulici. V roce 1900 tento objekt koupilo město k demolici a v letech 1901–1902 byla na jeho místě postavena dívčí škola *Elisabethinum*, po první světové válce nazvaná *Komenium*, tedy dnešní budova FF UP.

Zbývá se ještě pokusit vysledovat v pramenech, které abatyši augustiniánského kláštera v Olomouci náhrobní deska mohla patřit. Z první poloviny 14. století známe jménem pouze tři takové osoby. V roce 1301 je uváděna „magistra Adelhajda“, v roce 1329 Anna a v letech 1336–1353 abatyše Margareta. V úvahu tedy přichází pouze Adelhajda, nebo její nástupkyně před Annou.

Náhrobník neznámé abatyše augustiniánského kláštera v Olomouci patří nejen k nejstarším sepulkrálním památkám našeho města, nýbrž i k několika nejstarším památkám tohoto druhu na Moravě. Svou úpravou zapadá do doby vzniku, která nebude příliš vzdálená od data uvedeného na náhrobníku. Vzpřímená postava na vertikální ose desky s obvodovým nápisem je u nás běžným ztvárněním náhrobníků. Ty byly původně používány v horizontální poloze jako deska kryjící hrob nebožtíka.

Prof. M. Pojsl,
Katedra církevních dějin CMTF UP

Téma: grantová úspěšnost na UP**Fond rozvoje VŠ bude v roce 2000 dotovat na UP realizaci 35 projektů**

Internetový časopis Rady vysokých škol ALMA MATER (<http://ros.upce.cz>) uveřejnil 1. 2. 2000 výsledky výběrového řízení Fondu rozvoje vysokých škol (FRVŠ) na projekty podporující koncepční vzdělávací rozvoj vysokých škol pro rok 2000. Dotaci z prostředků FRVŠ v úhrn-
né výši 7 mil. 793 tis. Kč získalo celkem 35 projektů předložených pracovníky UP: z FF čtyři projekty (úhrnem 1 959 tis. Kč), PdF 11 projektů (1 416 tis. Kč), LF 10 projektů (2 411 tis. Kč), FTK tři projekty (277 tis. Kč), PrF sedm projektů (1 730 tis. Kč); pracovníci PF a CMTF se buď výběrového řízení svými projekty neúčastnili, nebo nebyli úspěšní. (Oddělení vědy a výzkumu RUP bohužel nezveřejnilo na své internetové stránce seznam projektů přihlášených z UP do uvedeného výběrového řízení, a nelze tedy v této chvíli zjistit poměr mezi přijatými a nepřijatými projekty z UP, tzn. jejich úspěšnost ve výběrovém řízení; je zde uveden pouze seznam 30 projektů dotovaných FRVŠ a realizovaných na UP během roku 1999.)

Rozvojové projekty dotované FRVŠ se člení do tematických okruhů, každoročně v jisté míře modifikovaných. V tematickém okruhu **A – Informační technologie ve vysokoškolském vzdělávání** (dotace FRVŠ je podmíněna alespoň třetinovou finanční účastí vysoké školy na realizaci projektu) se ve výběrovém řízení pro rok 2000 prosadily dva rozvojové projekty z UP. Doc. J. Jodas (FF) získal dotaci 1 674 tis. Kč (nejvyšší mezi přijatými projekty z UP) pro vybudování multimediální učebny a studovny (v místnostech v přízemí bočního traktu FF UP, uvolněných Archivem UP), jež bude k dispozici především studentům a doktorandům Katedry bohemistiky a jejíž plánované hardwarové i softwarové vybavení z kvalitní mj. výuku předmětu *Textologie a ediční technika*. Na PdF bude díky projektu ak. soch. T. Chorého zřízeno digitální grafické pracoviště (dotace 353 tis. Kč).

V tematickém okruhu **B – Vzdělávání učitelů** dominuje Pedagogická fakulta osmi úspěšnými projekty, zaměřenými na modifikaci osnov lingvistických disciplín v učitelském studiu angličtiny (doc. L. Hornová, 52 tis. Kč), pregraduální přípravu učitelů v oblasti právní výchovy (PaedDr. J. Michalík, 34 tis. Kč), na vzdělávání a výchovu minoritních skupin populace v pregraduální přípravě (PhDr. V. Hrdličková, 90 tis. Kč), na rozvoj sociálních dovedností studentů učitelství (PhDr. P. Dařílek, 50 tis. Kč), na dětskou literaturu v přípravě učitelů angličtiny (PhDr. M. Vodičková, 87 tis. Kč), na úpravu literárních textů pro nácvik čtení sluchově postižených (Dr. E. Souralová, 90 tis. Kč), na absolventy dálkového studia učitelství pro 1. stupeň ZŠ v praxi (doc. A. Nelešová, 41 tis. Kč) a na protidrogovou prevenci ve vzdělávání surdopedů (Dr. O. Krejčířová, 77 tis. Kč). Učitelé češtiny si budou moci doplnit své vzdělání na FF (PhDr. L. Machala, 58 tis. Kč); inovovat výuku biometrie v rámci studia učitelství středních zdravotních škol hodlá prof. S. Komenda (LF, 63 tis. Kč) a integrované pojetí forem školní tělesné výchovy zpracuje doc. H. Válková (FTK, 99 tis. Kč).

Tematický okruh **E – Vysokoškolské knihovny** je zaměřen na zvýšení technologické úrovně těchto knihoven; v roce 2000 bude knihovna LF zásluhou doc. J. Hálka obohacena o Ultranet CD-ROM server, dotovaný FRVŠ částkou 1 049 tis. Kč.

Prostřednictvím tematického okruhu **F – Inovace studijních programů** se uskuteční tři projekty na LF (cvičení z biochemie, RNDr. S. Dvořáčková, 120 tis. Kč; výuka biofyziky, doc. H. Kolářová, 168 tis. Kč; farmakologie, MUDr.

K. Urbánek, 120 tis. Kč); jeden projekt na FTK (fyzioterapie, MUDr. R. Dvořák, 38 tis. Kč), čtyři projekty na PrF (praktika z fyziky, RNDr. R. Holubová, 146 tis. Kč; zavedení multifunkčního biosenzorového analyzátoru do výuky, RNDr. L. Zajoncova, 180 tis. Kč; hypertextový materiál pro výuku systému a fylogeneze bezobratlých, ing. L. Bocák, 130 tis. Kč; diferenciální rovnice, dynamické systémy a jejich aplikace, prof. I. Rachůnková, 146 tis. Kč) a jeden projekt na FF (koncepte výuky angl. jazyka, prof. J. Tárnyiková, 122 tis. Kč).

Vědecké přípravy studentů a doktorandů vychází vstříc tematický okruh **G – Tvůrčí činnost studentů**, kdy vysokoškolský učitel zpravidla funguje jako řešitel projektu a studenti jsou jeho spoluřešiteli. K samostatné vědecké činnosti hodlá vést studenty oboru učitelství 1. st. ZŠ na PdF doc. D. Holoušová (100 tis. Kč), zatímco doc. J. Riegerová bude se svými studenty na FTK zkoumat využití indexu EMN pro hodnocení biologického věku organismu (140 tis. Kč). Studentskou vědeckou konferenci věnovanou nové generaci české polonistiky zorganizuje v říjnu t. r. doc. M. Sobotková (FF, 105 tis. Kč). Tři projekty s účastí studentů se uskuteční na LF (příprava pylových alergenních proteinů, RNDr. Š. Hradilová, 160 tis. Kč; monitorování cytostatik u dětských pacientů, MUDr. Š. Chlopčíková, 91 tis. Kč; apoptóza v embryogenezi člověka, prof. V. Lichnovský, 105 tis. Kč), dva projekty na PrF (tepelný rozklad granátů almandin, K. Černá, 69 tis. Kč, a prof. S. Bureš, 79 tis. Kč, studium

péče o mláďata a jejich přežívání v pozdní fázi hnízdění u lindušky luční).

V tematickém okruhu **H – Inovace a rozvoj laboratoří, ateliérů a pracovišť pro praktickou výuku** dotuje FRVŠ (s podmínkou minimálně třetinové finanční spoluúčasti vysoké školy) modernizaci uvedených pracovišť. Na UP se budou v roce 2000 inovovat čtyři laboratoře a speciální učebny – na PdF laboratoř elektroniky (Dr. Č. Serafín, 447 tis. Kč), na LF učebna pro studium mikroskopických preparátů (prof. V. Lichnovský, 180 tis. Kč) a výuka nukleární medicíny bude moci být doprovázena velkoplošnou projekcí digitálních obrazů (MUDr. P. Koranda, 225 tis. Kč); modernizaci podstoupí též laboratoř hmotnostní spektrometrie a separačních metod na PrF (doc. K. Lemr, 900 tis. Kč).

Dne 4. 2. 2000 zveřejnil časopis ALMA MATER výsledky 2. kola výběrového řízení FRVŠ pro rok 2000, do nějž byly zařazeny projekty neakceptované v 1. kole; projekty z UP na tomto seznamu nefiguruji.

Redakce Žurnálu UP přeje všem autorům úspěšných projektů hodně tvůrčího elánu a doufá, že neopomenou informovat akademickou obec UP na stránkách Žurnálu UP, jak se jim práce na projektech daří.

Letošních 35 akceptovaných projektů stanoví odborně i vyšší finanční dotace z FRVŠ nikterak nízké měřítko účasti UP ve výběrovém řízení FRVŠ na projekty podporující koncepční vzdělávací rozvoj vysokých škol pro rok 2001, které bude vyhlášeno 28. 2. 2000.

-if-

Radostná věda

Premyslím-li o uplynulém roce grantového projektu Katedry germanistiky FF UP *Výzkum moravské německy psané literatury*, vnucuje se mi stále tento optimistický nietzschovský titul, neboť nejpodstatnějším rysem loňského výzkumu se mi zdá být skutečnost, že dělal svým zpracovatelům radost.

Relativně mohutná finanční podpora Grantové agentury (pro humanitní obory je suma půl milionu korun přímo závratná) umožnila realizovat myšlenku dřímající v hlavách zdejších germanistů a „visící ve vzduchu“ již dávno, totiž začít se systematicky zabývat výzkumem německé literatury a kultury moravského regionu.

Zatímco například takzvaná pražská německá literatura je dnes již uznávanou součástí literatury světové a je k ní upřen čtenářský i vědecký zájem, ví se o německé kultuře a literatuře moravské poměrně málo, je do velké míry zanedbávána jak v kontextu české, tak rakouské literatury a kultury. Poznatky, fakta a prameny jsou rozestry po celé Evropě, generace pamětníků vymírá, badatelé zabývající se touto problematikou většinou málo co vědí o výsledcích svých kolegů (zvláště pak, přesahové-li výzkum interdisciplinární hranice), metodologická báze (problematika výzkumu regionálních literatur) je pojmově nejednotná (a mnohdy i ideologicky neúnosně zatížená). Všechny tyto skutečnosti daly vzniknout *Centru pro výzkum moravské německy psané literatury* při Katedře germanistiky FF UP, jehož základním úkolem je sbírat a koncentrovat prameny a poznatky z této oblasti, zpřístupnit je vědecké i laické veřejnosti v podobě počítačové databanky i klasické knihovny, umožnit jednotlivým badatelům výměnu informací, a vytvořit tak plošnou a zároveň důkladnou představu o literární materiálu a jejich historických a společenských souvislostech.

Takto formulovaný grantový úkol kolem sebe soustředil pevný tým spolupracovníků složený ze tří „dospělých“ (vědeckým šéfem *Centra* je prof. L. Václavek, CSc.) a deseti studentů, tým, který je nejen schopnen společně pracovat na pravidelných „všednodenních“ úkolech (jako je sběr a třídění pramenů, plnění databanky atd.), nýbrž dokáže také operativně zvládat plánované i nečekané akce většího rozsahu a při všem pracovním vytížení ještě pociťovat a vyzařovat radost ze společné práce a společného bytí.

Výsledky práce za první grantový rok, tzv. „výstupy“, je možno seřadit do čtyř kategorií: V první kategorii sběru informací byla v ním-ravě každodenní práci krmena komfortní accesová databanka bio- bibliografickými daty, jichž bude především využito při tvorbě slovníku k moravské německé literatuře (rok vydání 2002). Tato data budou rovněž zpřístupněna všem zájemcům po síti. (Vytvoření vlastních webových stránek a internetové zpřístupnění databanky je jedním z úkolů letošního roku.) Ve druhé kategorii spolupráce mezi badateli byly uspořádány dvě mezinárodní konference (o nich byli členáři Žurnálu UP informováni, naposledy č. 14/99, s. 1). Sborník první z nich vyšel ve Vydavatelství UP v říjnu 1999, sborník druhé vyjde tamtéž na podzim letošního roku. Do třetí, popularizační, kategorie spadá nejvíce aktivit: V únoru 1999 byla v Muzeu umění uspořádána putovní výstava o olomouckém rodákovi, architektu a filozofovi, Paulu Engelmannovi, která mezitím doputovala z Olomouce přes Innsbruck, Aarhus až do Prahy (*Centrum* se podílelo na scénáři výstavy a tvorbě katalogu). V průběhu roku 1999 četli v Olomouci ze svých děl dva autoři patřící nejen do analý dějin moravské německy psané literatury, ale ve svých zemích také k literárním špičkám: německý autor Peter

Přečtli jsme za vás

Pokroky v regulaci růstu a vývoje rostlin

Filozofická varianta uvedeného nadpisu nového díla by mohla být *Studie o povstávání živých tvorů*, protože o tom se v knize píše, ovšem v terminologii molekulární biologie a chemie. Kniha vznikla z iniciativy pracovníků PřF UP doc. M. Strnada a prof. P. Peče ve spolupráci s prof. E. Beckem z univerzity v Bayreuthu (SRN). Obsahuje 22 kapitol našich a zahraničních autorů o různých molekulárně biologických aspektech růstu a vývoje rostlin.

Pěkně vypravená knížka formátu A4 je určena pracovníkům v experimentální botanice, fyziologii a souvisejících oborech zaměřených na molekulovou úroveň životních jevů. Ocení ji doktorandi, neboť kapitoly jsou koncipovány vesměs jako přehledy současného stavu poznání, metod a technologií s naznačením směřů dalšího výzkumu, jsou opatřeny seznamem recentní literatury. V kapitolách

jsou organicky začleněny vlastní výzkumné výsledky jejich autorů často mezinárodně známých jmen. Probíraná problematika je nesporně vysoce aktuální pro svůj teoretický význam a praktické aplikace.

Nejen pro naši univerzitní obec je dílo svědectvím kvalitní úrovně vědeckých výsledků Laboratoře růstových regulátorů ÚEB AV ČR a UP a Katedry biochemie PřF UP v republikovém a mezinárodním srovnání. Z holických pracovišť UP je to druhá monografie vydaná v r. 1999 v mezinárodní spolupráci (o první viz ŽUP 8, č. 32/99, Eucarpia). Co může být lepším důkazem mezinárodní kompetence a dobré pozice pracoviště ve světové vědě?

(Strnad, M., Peč, P., Beck, E., Eds.: *Advances in Regulation of Plant Growth and Development*. Pp 258. Peres Publ. Prague 1999. ISBN 80-86360-06-7)

-mh-

Přehled vývojové biologie a genetiky

Úvodní část recenzované publikace je zaměřena na historii vývojové biologie, základní procesy vývoje, modely biologických tvarů, homeózu a homeotické geny. Náplní následujících dvou kapitol jsou vývojové procesy u modelových živočichů a vývojová genetika rostlin. Čtvrtá část je věnována determinaci a vývoji pohlavnosti, a to od tvorby pohlavních buněk a mechanismů determinace pohlaví až k úloze pohlavnosti. Epigenetické procesy – úloha metylací DNA, struktura chromatinu, acetylace histonů a další epigenetické jevy – jsou tématem druhé části knihy. Publikaci uzavírá poměrně rozsáhlý přehled citované a doporučené literatury.

Tato originální a velmi potřebná učebnice vznikla v rámci autorových přednášek v kurzu doktorského studia biomedicinských věd v Praze a magisterského studia na MU v Brně. Bezesporně je vynikajícím studijním materiálem pro studenty a doktorandy všech biologických oborů PřF, LF a PdF.

Publikaci lze zakoupit v prodejné skript UP na Biskupském nám.

(Výskot, B.: *Přehled vývojové biologie a genetiky*. ÚMG AV ČR Praha, 1999, s. 241. ISBN 80-902588-1-6)

Prof. A. Lebeda,
PřF UP

Dění kolem nás

Statistika pro novináře

Jsou situace, kdy novinář podává svým čtenářům zprávu o tom, že došlo k vraždě, požáru, vykradení banky, znásilnění filmové hvězdy, případně vyhlášení dvoulahvého telete. V takových případech se informuje o jedinečné a jednotlivé události.

Stává se však také, že novinář podává čtenářům zprávu o kriminalitě v daném místě za dané období, o výskytu zhářství v tom či onom městě, o počtu vykradených bank a o tom, že objem peněz ukradených lupiči dosud nepřevýšil částku nakradenou samými bankéři, o znásilňování filmových hvězd jako o společenském jevu, případně o frekvenci výskytu genetických malformací skotu.

V onom druhém případě opírá novinář svou zprávu o statistické údaje, které informaci o sledovaném jevu nejenom shrnují, ale také ji analyzují, se záměrem hledat souvislosti s jinými jevy a okolnostmi.

Zdá se mi, že právě ve způsobu, jakým žurnalistika používá materiály statistiky, můžeme často rozpoznat, že mu chybí elementární znalosti principů statistické metody a jeho manipulace se statistickými údaji připomíná chování slona v porcelánu. Nejde přitom o znalost hluboce sofistikovaných metod matematické statistiky; k zamezení výskytu těch nejhrubších chyb v úsudcích by stačila znalost poměrně elementárních statistických zásad a technik. Uvedu alespoň dvě.

K nejfrekventovanějším novinářským hříčkám patří nedůslednost při vymezování referenční populace. Napiš-li někdo, že ve vězení je 30 % Rómů, je povinen dodat, že má na mysli 30 % z referenční populace jedinců toho času dýchajících vdechů cizených přes mříže – a ne referenční populaci Rómů v této zemi žijících. Táhle by ho mělo napadnout, protože nenapadnutí jeho odbornost diskvalifikuje. Podobnou hrubou chybou je sdělení, že kterým se novinář rozhoduje, že ze 100 tisíc uchazečů (v daném roce) o vysokoškolské studium jich jenom 30 tisíc bylo přijato. Člověk, který neví,

Dvojí produktivita

V titulech jsme opravdu vysoce produktivní (viz ŽUP 24/98, s. 6–7; 14/99, s. 8). Jména našich vysokoškolských pedagogů zdobí tři i čtyři tituly. Která akademická komunita v zahraničí se nám v tom vyrovná? Škoda, že tituly nejsou platnou vstupenkou univerzity ani jednotlivce do EU.

Širokým výběrem akademických titulů a jejich hromaděním se u nás zřejmě vyrovnává chronicky nízká mzda vysokoškolských učitelů. Je to historicky doloženo. Už naše babička z rakousko-uherské obchodnické rodiny s despektem říkávala: *Tittel ohne Mittel*. A hledme, ono to platí nezávisle na státním zřízení do dnes!

V publikační aktivitě jsme na tom ale na rozdíl od titulů dost špatně (viz ŽUP 10/99, s. 10–11). Mnohé vědecké a výzkumné výsledky našich pracovníků jsou pro světovou vědu žel neviditelné, protože zůstávají pod hranicí rozlišení ISI a SCI (ŽUP 11/99, s. 8–9). Podstatnou část pedagogů to však nezajímá, protože se cítí být učiteli a vůbec ne vědci a badateli (ŽUP 14/99, s. 8). Takže pilně vyučují, nebadají a publikovat něco venku, a to dokonce v impaktovaném časopise, je ani nenapadne. Na vyšší platu ani osobního ohodnocení to ostatně vliv nemá a jsou přece obory, kde badat a publikovat ani není možné. Nebo nejsou?

M. Hejtmánek

Härtling a Švýcarka Erica Pedretti. Centrum se rovněž vlastním stánkem i příspěvkem k dramaturgii účastnilo loňského ročníku olomouckého literárního festivalu Libri (zde nakrátko vzbudilo i zájem ministra kultury Pavla Dostála), organizovalo pro studenty germanistiky v průběhu roku přednášky odborníků tuzemských i zahraničních. O aktivitách Centra pravidelně informoval regionální tisk. Ve čtvrté kategorii propojení vědeckovýzkumných cílů s výukou pak probíhal seminář o problematice výzkumu regionální literatury, bylo zadáno a obhájeno několik diplomových a disertačních prací.

Tento suchý výčet nejdůležitějších „výstupů“, jak ho vyžaduje Grantová agentura pro dílčí zprávu, ovšem nemůže zahrnout malé krůčky, jež bylo třeba učinit ke zduaru větší akce každodenně, ani onu již zmíněnou radostnou atmosféru soudržnosti, která ve zdech Centra (obyčejná pracovna na Katedře germanistiky vybavená díky Grantové agentuře dvěma počítači a – zatím – poloprázdnými regály na knihy) celý rok panovala, ani onen – snad nejpodstatnější – pocit účelnosti a smyslnosti každodenní i celoroční vědecké práce.

O letošních aktivitách Centra se čtenáři Žurnálu UP dozvědí vždy včas a exkluzivně.

-iff-

že oněch 100 tisíc nejsou přihlášeni, ale jejich přihlášky (kterých je snad trojnásobek počtu hlásících se), vůbec nemá právo se rozhořčovat; řekl bych, že nemá ani právo psát, protože mate čtenáře. Opět jde o zcela chybné vymezení (resp. nevymezení) referenční populace. Chyby tohoto typu se často vyskytují ve spojitosti s procenty. Dejme tomu, že základní údaj konstatuje, že chřipková epidemie postihla v posledním týdnu ledna 10 % lidí, při čemž v prvním únorovém týdnu se nemocnost o dalších 50 % zvýšila. Taková informace se dá interpretovat dvojím způsobem: (a) v únoru bylo nemocných (10+50) = 60 % lidí anebo (b) jde o procenta z procent, tj. (10+10.0.5) % = 15 % nemocných. Ta první interpretace se specifikuje formulací, že jde o procentní body. I tohle je chyba na stránkách českých novin náramně zdomestikovaná.

Jiný žurnalistický nedostatek už vlastně trochu souvisí s matematickou statistikou. Mám na mysli statistiku preferencí politických stran. Čísla, která novinář od té které informační agentury přebírá, byla obvykle získána v anketě zahrnující 1 000–2 000 respondentů (někdy se tento údaj naštěstí uvádí). Příslušná procenta preferencí se přitom interpretují, jako by šlo o názor 7 milionů voličů. Pomiňme problém reprezentativnosti vzorku; za ten odpovídá agentura, která průzkum dělala, takže znáhodnění má na triku ona. Podstatné je, že novinář by měl upozornit svého potenciálního čtenáře, že uváděná čísla jsou pouhým odhadem, a to dost odvozeným, čemuž odpovídá jejich spolehlivost. Také o této spolehlivosti by měly noviny ztratit slovo. Bylo by to v jejich vlastním zájmu, aby se nemusely červěnat, když jim při příštím měření preferencí vyjdou výsledky podstatně odlišné.

Jsem přesvědčen, že kvalifikovanější používání statistiky by mohlo bídu české žurnalistiky alespoň trochu umenšit.

Prof. S. Komenda

Vydavatelství UP**Lednová produkce****Filozofická fakulta**

Krč, E., Mohaplová, A.: *Manual de conversación*. 1. vydání, 82 s.

Peprník, J.: *A Guide to the U.S.A.* 2. vydání, 119 s.

Anders, J.: *Ukrajinština vážně i vesele*. 1. vydání, 269 s.

Fakulta tělesné kultury

Dohnal, T., Komešník, B.: *Zdroje informací*. 1. vydání, 72 s.

Lékařská fakulta

Hřebíček, J.: *Patogeneze poruch acidobazické rovnováhy*. 2. vydání, 46 s.

Holubka, V.: *Obrazové předlohy k přednáškám z anatomie (Systém trávicí a dýchací)*. 2. vydání, 109 s.

Pedagogická fakulta

Nelešová, A.: *Didaktika I*. 2. vydání, 48 s.

Nelešová, A., Spáčilová, H.: *Didaktika IV*. 1. vydání, 47 s.

Goldman, R.: *Vybrané kapitoly ze sociálních disciplín*. 1. vydání, 100 s.

Poláková J.: *Literární texty II*. 1. vydání, 133 s.

Poláková J.: *Literární texty III*. 1. vydání, 110 s.

Přírodovědecká fakulta

Bičík, V.: *Acta Geologica* 36. 1. vydání, 90 s.

Bičík, V.: *Acta Biologica* 37. 1. vydání, 124 s.

Vydavatelství UP

Holubka, V.: *Obrazové předlohy k přednáškám z anatomie (Systém močopohlavní)*. Dotisk 1. vydání z r. 1996, 55 s.

Holubka, V.: *Obrazové přílohy k přednáškám z anatomie (Periferní nervový systém)*. Dotisk 2., upraveného vydání z r. 1996, 56 s.

Čížková, J.: *Poznávání duševního života člověka*. Dotisk 2. vydání z r. 1997, 112 s.

Eberová, J., Stopenová, A.: *Matematika I*. Dotisk 1. vydání z r. 1997, 70 s.

Strobl, K., Bedřich, L.: *Učíme lyžovat*. Dotisk 1. vydání z r. 1999, 110 s.

Vodičková, M., Bak, J.: *An Introduction to Literature*. Dotisk 1. vydání z r. 1998, 41 s.

-haupt-

Deset dní pro slevu

Na všechny publikace vydávané z edičního plánu na r. 2000 bude poskytnuta prvních deset dní prodeje **10% sleva**. Tyto publikace budou na prodejné skript po dobu slevy uloženy na viditelně označeném místě. O nových publikacích prodáváných se slevou budou aktuální informace na webové stránce VUP (www.upol.cz/vup).

-dzik-

Účast na knižním veletrhu v Taipei

Ve dnech 16. – 21. 2. 2000 se koná v Taipei (Taiwan) jeden z největších asijských knižních veletrhů. Předcházející české knižní expozice si zde získaly dobrou pověst. V letošní národní expozici je zastoupeno i Vydavatelství Univerzity Palackého. Naším exponátem je *Učební slovník jazyka čínského* (I. a II. díl) autora **doc. O. Švarného, CSc.** Slovník se skládá z několika částí: čtyři díly jsou učebním česko-čínským slovníkem (zatím jsou vydány první dva díly, třetí díl je v tisku), pátý díl bude obsahovat anglický klíč, další součástí je soubor 39 audio-kazet pro podporu výuky.

Účast na tomto knižním veletrhu je výsledkem jednání na knižním veletrhu ve Frankfurtu nad Mohanem na podzim minulého roku, kde tento titul vzbudil značný zájem kolegů z Taiwanu.

-dzik-

MEZI NÁMI VZDĚLANCI

(Pokračování z minulého čísla)

Dne 18. ledna 1766 jmenovala panovnice Marie Terezie přes nemalý odpor Tovaryšstva Ježíšova proního světského rektora olomoucké univerzity v jejích dosavadních dějinách, profesora práv Jindřicha Antonína Bösenselleho. O dvě léta později profesor Bösenselle zemřel a žádost o uprázdňenou katedru státního práva si podal profesor

JOSEF V. MONSE.

Mohl pro ten účel argumentovat svou další publikací, *Diatribae de societatis coniugalibus inaequalitatibus ad principia iuris naturae exacta* (Pojednání o nerovnosti manželského společenství podle přirozeného práva), kterou vydal roku 1764 v Olomouci a v níž hájil superioritu muže v manželství argumentem, že pro fungování tohoto svazku je třeba autority, kterou získává muž svou biologickou i intelektuální převahou. S podporou moravských stavů Monse dne 14. března 1768 profesuru obdržel, a to s platem 900 zlatých ročně (úřadu konzistoriálního, manského a městského advokáta se však nezdal). Po slavnostní inauguraci zahájil J. V. Monse přednášky ze státního práva, přednášel však také, a to bezplatně, též o právu přirozeném, jež pokládal za základ a oporu práva občanského. Od 5. dubna 1769 dubna suploval – rovněž bezplatně – po úmrtí profesora Josefa Antonína Sommera přednášky z práva římského a kanonického (církvního), nežli byl pro tyto obory jmenován profesor Jan Nep. Kniebandl šlechtic z Ehrenzweigu. Téhož roku byl Monse jmenován přísedícím studijní a cenzurní komise, dohlížející na moravské školství. Podílel se tak na ustavení nového profesorského sboru olomoucké univerzity po zrušení jezuitského řádu v roce 1773; členem této komise zůstal Monse až do její likvidace roku 1782.

Ze v Josefu Vratislavovi Monsem získala olomoucká univerzita velmi agilního profesora práva a současně záníceného přívržence josefinských reforem, dokládá mj. návrh na jeho vyznamenání, které předložil 10. května 1774 nadřízeným úřadům univerzitní kancléř František Sal. Šubíř s vobodný pán z Chobyně; v návrhu se oceňuje Monseho učenost a věhlas, dokonce je zde Monse označován za chloubu univerzity a velkou naději vlasti.

Roku 1774 se Monse ujal i přednášek z kanonického práva na teologické fakultě a vedl je až do roku 1787 podle vlastních slov „se známým užitekem k vysoké spokojenosti svých představených“, přičemž propagoval učení osvěcenského církvního práva o poměru státu a církve. Podle tohoto pojetí se kladl na první místo prospěch státu, církvením právomoc byla omezována na ryze náboženskou oblast, přičemž dozor nad duchovenstvem a správou církvního jmění spadl pod kompetenci světských úřadů. Poněvadž náboženské přesvědčení nemohlo být nikomu vnucováno, a to ani vládě, prosazovala se náboženská tolerance a svoboda svědomí. Pro své posluchače chtěl Monse přetisknout Rieggerovu učebnici *Synopsis iuris ecclesiastici* (Shrnutí církvního práva), ale ředitel teologické fakulty, augustinián Tadeáš Martin Slaviček, odmítl tisk povolit, a tak Monse nechal potřebné exempláře učebnice vytisknout ve Vídni.

Shodně Monse postupoval již roku 1773 při tisku svého překladu (z italského do latiny) práce portugalského osvěcenského teologa Antonia Pereiry *Doctrina antiquae ecclesiae de suprema imperantium civilium in personas ecclesiasticas potestate* (Nauka staré církve o sorchované moci světských vládních vůči osobám církvením) z roku 1760, doprovozeného Monseho předmluvou. Pereira citoval fragment protipapežského pamfletu *Dialogus inter clericum et militem supra dignitate papali et regia* (Rozmluva mezi klerikem a vojákem o důstojnosti papežské a královské), jehož anonymní autor reflektoval zápas francouzského krále Filipa VI. Sličného (1268–1314) s papežem Bonifácem VIII. (1294–1303) o suverenitu nad církví; pamflet

byl prvně vydán tiskem Jindřichem Quentellem mezi léty 1480–1490 v Kolíně nad Rýnem. (Roku 1783 vydal Monse *Dialogus inter clericum et militem* v úplnosti, a uvedl tak do pohybu lavinu polemik.)

Když 9. prosince 1775 zemřel profesor a reformátor kanonického práva na Vídeňské univerzitě Pavel Josef rytíř Riegger, napsal J. V. Monse nekrolog svého učitele a vydal jej tiskem pod titulem *Pii manes et eximia in rem litterariam merita perillustris ac clarissimi domini Pauli Josephi a Riegger* (Zbožné pozůstatky a vynikající literární zásluhy nejosvěcenějšího a nejjasnějšího pana Pavla Josefa z Rieggeru).

Jako horlivý josefinista se J. V. Monse musel střetávat s nepřítelí olomouckých prelátů, zvláště když se roku 1777 stal olomouckým arcibiskupem Antonín Theodor Colloredo-Waldsee, odpůrce osvícenství a josefinských reforem, jenž učinil z Olomouce centrum „černé strany“. Naproti tomu moravské zemské gubernium světovalo Monsemu významné funkce – 1. dubna 1775 se Monse stal světským dohlížitelem olomouckého semináře, 20. března 1776 byl jmenován ředitelem právnických studií a dozorcem na humanitním i německým školám, roku 1777 prefektem olomoucké univerzitní knihovny pro světské obory. Za suplentu římského a církvního práva obdržel Monse 300 zlatých zvláštní odměny.

Během druhé poloviny 70. let se vědecké zájmy J. V. Monseho obracely k moravské právní historii. Svou publikační činnost v této oblasti zahájil prací *Tabula iuris publici marchionatus Moraviae* (Přehled veřejného práva Markrabství moravského), vydanou v Olomouci roku 1776. Úvodem si Monse mj. posteskl, jak málo se dosud publikuje o moravské vlastivědě a historii, pochlubil se svými vědeckými styky s převorem benediktinského kláštera v Rajhradě u Brna Alexiem Habrichem (1736–1794) a pražským historikem a gramatikem Františkem Martinem Pelclem (1734–1801). V sedmi následujících kapitolách autor pojednal o starém moravském zákonodárství, knize tovačovské, manských právech a městských zřízení, popsal moravskou zemskou hranici, náboženské poměry, charakterizoval moravské stavby, soudy a zemské desky, závěrem se věnoval zemským statkům, svobodným dvorům a majetku církvenímu a manskému.

Za vlastní práci J. V. Monseho bývají mylně pokládána *Suppeditata ad historiam litterarum Moraviae* (Příspěvky k moravské literární historii), vydaná v Olomouci o rok později. Je skutečností se jedná o edici fragmentů rukopisu Jana Jiřího Středovského (1679–1713), faráře v Pavlovicích nad Bečvou, nazvaného *Scriptores et eruditi Moraviae* (Moravští spisovatelé a učenici). Jako editor účinkoval Monse i při vydání právníké rozpravy Jáchyma Jiřího Dariese *De modis in statu naturali componendi controversias* (O způsobech, jimiž je třeba ve stavu přirozeném odklízovat spory).

Rok 1778 znamenal v existenci olomoucké univerzity, a tedy i v životě J. V. Monseho, závažný přelom. Po smrti univerzitního kancléře a jejího vrchního ředitele Františka Sal. barona Šubíře bylo olomoucké vysoké učení podrobeno z iniciativy profesorů Monseho, Františka Karpeho a Leopolda Schulze důkladné revizi vedené guberniálním radou Karlem markýzem de Ville. Revize zjistila značné neporádky, jež doložilo další vyšetřování uskutečněné členem doorské studijní komise proboštem Markem Antonínem Wittolou. Poněvadž zemské gubernium hodlalo vyjít vstříc zájmu svých vysokých úředníků a moravské šlechty vůbec, kteří postrádali v Brně vhodné učiliště pro své syny, a usilovalo vymánit univerzitu z olivu olomouckého arcibiskupství, bylo moravské vysoké učení dekretem z 24. května 1778 přeloženo z Olomouce do Brna s tím, že jeho činnost zde bude zahájena 1. listopadu téhož roku.

J. Fiala

Pokračování v příštím čísle

Studentská rubrika

... a tento týden...

Iberoamerická cena putuje opět do Olomouce

Na sklonku minulého roku, 13. 12. 1999, se v Praze konalo slavnostní udílení Iberoamerické ceny (*Premio Iberoamericano*), soutěže každoročně pořádané ambasádami Španělska, Portugalska, Brazílie a hispanoamerických zemí v ČR. Komise vybírala z 15 prací vysokoškolských studentů psaných ve španělštině nebo portugalštině na libovolné téma týkající se realití příslušných zemí. První cenu v hodnotě 1 200 USD vyhrála studentka Katedry romanistiky FF UP Lenka Vavrušová. Kromě ní se soutěže zúčastnili čtyři další studenti této katedry – K. Vojtková, L. Matulová, D. Králík a D. Jašek. Je to už podruhé, co nejvyšší ocenění získává student Univerzity Palackého. V předchozím roce 1998 to byla L. Zajícová, v současnosti doktorandka Katedry romanistiky, za práci o jezuitských misiích v Paraguayi.

L. Vavrušová studuje čtvrtým rokem španělskou a portugalskou filologii. Se zájmem téměř o vše, co souvisí s kulturou iberských a latinskoamerických zemí, má za sebou poměrně bohaté zkušenosti načerpané za ročního pobytu jako *au pair* ve španělské Pamploňe, během tlumočení a práce hostesky na světové výstavě EXPO 98 v Lisabonu a naposledy za čtyřměsíčního studia na lisabonské univerzitě v rámci programu Socrates.

Soutěže, v níž se již kdysi umístila v kategorii pro střední školy, se zúčastnila prací pojatou nezvykle tvůrčím způsobem. Na pozadí skutečných událostí, soustředěných kolem zemětřesení v Lisabonu v roce 1755, během něhož podle některých zdrojů zahynulo až 30 000 lidí, vytvořila příběh tragické lásky. Jejími protagonisty jsou písař markýze Pombala, historická osoba, které připadla role vypravěče, a smyšlená postava dvorní dámy a tlumočnice markýzovy choti rakouského původu. V dvacetistránkovém vyprávění, evokujícím atmosféru nočních lisabonských krčm i prostředí aristokracie, malebných uliček i zemětřesením zničeného města, se mísí historie s fikcí, sen se skutečností, pronikají do

něj autobiografické prvky. Originální přístup k tématu, který dal namísto běžné „akademické“ práce vzniknout napínavé novele či „minirománu“, v nás vzbudil řadu otázek, s nimiž jsme se obrátili přímo na autorku:

Proč jste se zaměřila právě na pombalovskou éru a jak dalece jste se opírala o historické prameny?

Zemětřesení, které tvoří kulisy novely, si shodou okolností zaběsnilo za Pombala. Mohla jsem tak využít bohaté historické literatury napsané o jednom z nejslavnějších období portugalských dějin. Mým cílem ale bylo, aby se čtenář pobavil. Aby na něj nepadala ani lavina dat ani smršť jmen ani celá ta mravenčí práce, na níž těch dvacet stran stojí.

Co stálo u vzniku jednotlivých postav příběhu a celé zápletky?

Můj nejmilejší koníček: vymýšlet si, tahat lidi za nos a bavít je i sebe samu.

Jakým způsobem vstupujete do děje vy sama?

Do poslední chvíle nám vše vypráví hrdina a jen tu a tam jej přeruší monolog či dopis jeho milé. Na poslední stránce se objevím já, která po ránu rozbímám o svém snu a o příběhu, který se chýlí ke konci. Do mého rozmyšlení se vkrade hrdina a přesvědčí mě, že pravým autorem celého příběhu je on.

Máte nějaké další literární plány?

Pro přátele za Pyrenejemi hodlám shrnout svou španělskou poezii a chci začít jedno větší a obsáhlejší téma, na které teď často myslím.

Vím, že se zajímáte také o překlad. Studenti naší katedry mají v této oblasti docela úspěchy, svědčí o tom např. 3. místo Viktora Chába (1998) nebo čestné uznání Kláry Lenochové (1999) v překladatelské soutěži Jiřího Levého. Chystáte se něco podniknout i v tomto směru?

V Lisabonu jsem studovala africkou literaturu, o které se u nás neví vůbec nic. Její úroveň je přitom srovnatelná s literaturou Latinské Ameriky. Doufám, že se mi brzy podaří přeložit pár angolských povídek, které by namlasly české čtenáře na něco delšího. Můj velký dík patří všem vyučujícím španělské a portugalské sekce romanistiky, díky za vše, co mne doposud naučili, za jejich pomoc a toleranci.

Připravila Mgr. Z. Burianová,
Katedra romanistiky FF UP

Oč méně vás napadají myšlenky, o to méně vás budou napadat lidé.

-jas-

Je čas sednout si k jednomu stolu

Inaugurace nových akademických funkcí UP je v životě akademické obce událost velmi významná. Je příležitostí k zamyšlení nad způsobem, jak nejlépe řídit univerzitní komunitu a usměrňovat ji k postulovanému cíli. Poslechněme si doporučení Francise Bacona (16. stol.), které je určeno lidem zastávajícím vysoké postavení. Mohou být inspirativní i dnes, a to nejen pro vysoké funkcionáře naší univerzity: „Lidé na vysokých místech jsou sluhy natříkrát: jsou sluhy vládaře či státu, jsou sluhy svého dobrého jména a jsou sluhy svého postavení. A tak s ničím nemohou nakládat soubodně; ani se svou osobou, ani se svými skutky, ani se svým časem. Při vykonávání úřadu měj před očima nejlepší příklady; řídit se jimi znamená čerpat z celého světa dobrých rad. A po čase uvažuj, v čem jsi příkladný ty sám; a bedlivě v sobě zkoumej, zda jsi zpočátku jednal vždy nejsporněji. Nezanedbej ani příklady těch, kteří si na tvém místě vedli špatně; ne aby ses od nich distancoval a odsoudil je,

ale abys poznal, čemu se sám máš vyhnout. Napravuj tedy, aniž by ses vypínal, nebo pomlouval předchozí dobu a osoby; však to si vezmi jako předsevzetí, že sám půjdeš dobrým příkladem a dobré příklady jiných budeš následovat. Usiluj o to, abys jednal vždy stejně, aby lidé předem věděli, co je

čeká; neboť nicméně příliš autoritativní a neoblomný, a když se odchýlíš od svých obvyklých postupů, vysvětlí jasně, proč jsi to učinil. Zachovej také všechna práva nižších míst a nezapomínej, oč větší cíl je řídit věci nejdůležitější, než zabývat se všemi. Uvítvej a přijmi každou pomoc a radu týkající se vykonávání tvých povinností. Svého předchůdce vzpomínej vždy šetrně a v dobrém; neuděláš-li to, bude to dluh, který se splatí, jen co odejdeš. Máš-li kolegy, buď k nim ohleduplný, a raději je volej k poradám, u kterých být nemusíš, než abys je obcházel v případech, o kterých se domnívají, že u nich být musí.“

Potenciální spiritus movens všeho nového je každý z nás. A každý z nás dobře ví, že do Evropy a světa se budeme moci úspěšně integrovat až tehdy, když budeme doma vnitřně propojeni a smířeni. Je čas sednout si k jednomu stolu.

Doc. V. Míhál, LF UP
Foto -tj-